

UJ ÉLETT

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Szeged, Vásárhelyi-sugárút 2.
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

SZÉPIRODALMI, TÁRSADALMI ÉS POLITIKAI
FOLYÓIRAT.

Előfizetési ára:
Negyedévre 120 K.
Fél „ 240 „

TARTALOM: *Transsylvania*: Végső eszközökkel; *Gottfried Benn*: Az ifju Hebbel, vers; *Csanády György*: Köd-asszonyok, mese; *Bobula Ida*: Örvény, vers; *Szöke Sándor*: Irodalom; *Náday Lajos dr.*: A Nyugat és Szovjetország; *Csanády György*: A fehér asszony, vers; dr. *Horger Antalegyet. t.*: Magyar szöfejtések; *Fodor Gyula*: Eső után; ifj. *Horváth János*: Szent havason utatvesztve, vers; *Kelemen Andor*: Mesevilág; *Cserzy Mihály*: Öreg Szeged (folytatás); *Szamos*: Akarj; stb.

Végső eszközökkel . . .

Az az óriási különbség, mely a mindennapi életben a kötött jövedelmekkel bíró osztályokat a termelők, kereskedők osztályaitól elválasztja, végzetes lehetőségekkel és következményekkel fenyeget. A háboru okozta gazdasági leromlás, mely a pénz katasztrófális elértéktelenedésében nyert kifejezést, a súlyos gazdasági válság terhét kizárólag a mindennapi keresményéből — pénzéből — élő szellemi és kézi munkás osztályok vállaira róttá. A termelőt, kereskedőt, a forgatókék, pozitív értékek tulajdonosait a gazdasági leromlás érintetlenül hagyta, ezeknek az osztályoknak normális, többnyire azonban a normálison jóval fölülálló életstandardjuk egy vonal-nyival sem szállott alább. A korona esése, a pénz elértéktelenedése számukra nem jelent veszélyt, nem jelent terhet, pozitív értékeikre nézve mindegy, koronában vagy fillérben fejezik-e azt ki, sőt a valutaingadozások még a tisztességtelen spekuláció lehetőségeit is megnyitották előttük. Abból az általános gazdasági leromlásból tehát, melyet a háboru pusztításai után a most folyó gazdasági háboru is növelt, s amely mint közteher egyenlő részben illeti meg az összes társadalmi osztályokat, éppen az az osztály nem veszi ki részét, amelyik azt legkönnyebben megtehetné. Ez a visszás állapot ma már a legszélesebb néprétegek existenciáját, az intelligens magyar középosztály létét fenyegeti. A szellemi és kézi munkások nemzetalkotó tömegei valóságos jobbágyi sorba kerültek a termelő és kereskedő osztályok rideg önzésével és megei valóságos politikájával szemben, s jobbágyságukban végsőkig leszorított életük, teherbírá-
suk immár elérte az utolsó fokot. Ezután már csak a leroskadás következhetik, az igából való kidőlés, — a nemzet végső pusztulása.

Az ország nyomorúsága nem föltétlenül a terhek nagyságában, hanem azok megosztásában rejlik. Ha a dolgozók, jövőteremtők erejét nem akarjuk a megsemmisítő végső nyomorúságnak marialékaul hagyni, itt a legvégső ideje a kiszipolyozó, modern jobbágytartókkal szemben az új felszabadításnak, a terhek igazságos elosztásának. A kormány legutóbbi akciói, melyek a drágaság gyors letörésére irányulnak, oly jelek, melyek a legnagyobb bizalmat keltik a nyomorral küzdők millióiban, de amelyek figyelmeztetik is e milliókat szenvedéseik okaira. Ezeket az okokat most már gyökeresen meg kell szüntetni, ha másképp nem megy, végső eszközökkel, a diktatorikus intézkedésekkel — *felülről jövő forradalommal* . . . A legerélyesebb rendszabályokra van szükség, melyek egy csapásra megszüntessék a borzalmas visszaéléseket, s ezeknek a területeknek állandó erélyes ellenőrzésére. — Hisszük, hogy a kormány nem áll meg a megkezdett úton, s a drágaság megfékezésére és az áruuzsora letörésére végre erélyesen leszámol a nagybankokkal is, melyek még felelőtlenül folytatják azt a rablógazdálkodást, mely naponkint száz-
ezreknek szájából veszi el a betevő falatot.

Transsylvania.

Az ifju Hebbel.

Ti csiszoltok, faragtok, puha kézben
Finom és hajlékony a véső.
Márványszirtből formát én homlokommal
Sujtok szabadra!
Kenyérért törnek kezeim —

Még távol vagyok önmagamtól,
De akarom, Énné legyek.
Hordok véremnek mélyén valakit,
Ki követeli önnön-létrehozta
Isten-menyboltját s ember-sártekéjét.

Anyám olyan szegény nő,
Hogy nevetnétek, megpillantva őt.
Lakunk egy szűk öbölben,
Kunyhónk a faluvégén áll.

Az ifjuságom, mint egy heggedő var,
Alatta seb,
Honnan naponta vér szívárogoz:
Oly torz ettől vagyok.

Alvás nem kell nekem,
Étkem csak annyi, éhen hogy ne vesszek.

Könyörtelen a harc
Ezer kardheggyel mered a világ
S mindenki én-szívemre éheznek.
— Oh én fegyvertelen, vérem csöppjében
Mindenkit fel kell hát olvasztanom!

Irtá: Gottfried Benn.
Ford.: Ajtay Miklós.

Ködasszonyok.

(Mese.)

Szép nyárvég. Az üteg a Kárpátokat járja. Napok óta ködszállat alatt a hegyek. Szítál, porlik, szakad a lomha, bolyhos, sulyos párázat végtelenül. Néha déltájon a hegyek derekáig enged, elfoszlik az erdők között. Egy félóra világosabb lesz, élékanyarog a Tiszavölgy, megnyílik egy-egy út, egy-egy harangvirág, vadnapraforgó is feltámasztja ázott fejét, a derekák kihuzódnak a nyeregben. Azután egyszerre észrevétlenül egy árnyalattal elfüggönyöződik a levegő, a patak egy félhanggal mélyebben zúg, elülnek az árnyékok, az erdőből tábori őrsőkben surran elő s lassan tömött oszlopokká lesz, — na, visszazsibbadok a nyeregbe, — a köd.

Estefelé falut érünk. A pap házában, meleg, világosság, vacsora mellett lassan-lassan feloldódik a tüdönkről, az agyunkról a fojtó nedvesség.

A házban zongora van, a divány felett táncrendek, kotillonok, egy kis asztalon himzöráma . . . A pap mondja, hogy a lányát megint elküldte aradi rokonaihoz. Az ember sohasem tudja. Olyan közel a határ. Meg aztán ott jobban is lehet férjhez menni. A lány hát elment.

Másnap ebéd után parancsot kapok. Legfennebb holnap estig végig járni a hegyláncot, keresni rajta ágyuállást, találni hozzá utat.

Délután háromkor indulok. Végig kell járnom a Pietros, Hovarla, Pozizsevszka, Menczul, Turkul, Cserna Hora, Pop Ivan hegyláncot. Nyeregtáskában két napi élelem, kápára kötött sátorlap, esőköpeny. Az idő tisztulni indult, nemsokára hegynek fel járok, mögöttem kocog a lovász.

Istenem, két-három hónapja nem beszéltem nővel. A faluban a házigazdámnak van három lánya, az egyik vöröshaju, kicsit kancsal, kicsit lompos zsidó lány, de már formának indult, már szemérmetlenül kíváncsian néz, már tizenhat éves . . . Az ördögbe is, legalább ezt a délutánt tudtam volna otthon tölteni. Dehát parancs: parancs.

Keresztut. Térképen kell utána nézni, merre menjek. Na, jóéjszakát. Mára ismét végleg elborult. Az ut mindenütt a patak mellett halad, észrevétlen emelkedik, a fordulókat pedig már egyre jobban rejti a köd.

Egy irtásos oldalnál hid akad utba, tul rajta meredek koptató, bucsuzik a patak.

Félhat. Még ősz sincs s már majdnem este lett. Komor, nehéz, magányos, mozdulatlan erdei csendesség. A fákról cseppekké gyült köd kopog az avarra. Valahol tüzfény villan fel az erdőn. Ma már nincs hova tovább menni, nézzünk éjszakai szállást.

Völgyzáró gát. Három völgy szakad össze, vize felduzzad a nyersen tákolt gátkolosszus előtt, tóvá térül pár nap alatt tavaszi áradásban, őszi esőkor s viszi az erdőemberek levágott boronáit Husztig, hol is kifogják őket a ruthén tutajosok s egybekötözvén, letutajozzák sokszor Szegedig is.

A gáthidlás hosszában 8—10 máglya lobog, erdőemberek, dragonyosok, ulánusok ülnek körülötte.

A lovakat kipányvázuk éjszakára, én visszatérek a hidlásba. Teljesen át vagyok ázva, levetkőzöm egy tűz mellett, a ruháimat kitergetem száradni. Nem vagyok éhes, de eszem, mert hideg van s mert aztán aludni kell.

Az ingem megszáradt, álmos vagyok. Eggyel arrébb teszem a szállásomat, a tüznél nem lehet aludni, olyan meleg van. Van valami furcsán, meghatóan karácsonyi ebben a sok szikrázó, kékfüstű tüzben, ezekben a szinesruhájú lovaskatonákban, az emberrakások halk, duruzsoló zümmögésében, gátzuhogásban.

Fülemre huzom a köpenyegemet, elalszom. Negyedóra mulva felébredek, mert fázom. Visszaköltözöm a tüzhöz melegedni. Itt ismét elálmosodom, arrébb húzodom lefeküdni. Megint felébredek, megint fázom. Hátha lehetne aludni a tüznél, megpróbáljuk.

Betakarózom, hátat fordítok a tüznek — na, ugy na, most aztán jöhet az álomzsákos ember.

„Hol volt, hol nem volt, de talán inkább hol nem volt, volt egyszer egy kiskirály, egy hatalmas várur. Kastélya itt épült a Turkul tetőn, abban lakott az öreg király feleségével és 16 éves fiával.

Egy özsonna után ott ültek a bástyakertben, az öreg király malomjátékot játszott a várnaggyal, a királyné foltozta a királyfi harisnyáit, a gyermek pedig nyilvesszőt faragott magának somfából.

Senki sem vette észre, mikor egyszer csak be- ment a vadászterembe, leakasztott a falról az ott

függő vadászkészségek közül egy kürtöt s kihozta azt a kertbe.

Vén himszarvas szarvából készült hatalmas tüllök volt. Amint a királyfi megfujta, hangja fájón, vágyón bugott végig a hegyeken, a Cseremosz völgyön. A Tatárszoros hatszorosan verte vissza zengését, szarvas-suták riadtak rá vissza, párjuk szerelmes hívását érezve meg benne.

Mintha mesélne valaki. A fejemet kidugom a köpeny alól s tényleg a hét ruthén paraszt közül egy beszél, a többi hallgatja. Nem tudok aludni. Tűz felé fordulok, hallgatom én is.

„Az öreg király egy percig dermedten ült a helyén, azután felugrott, odaszaladt a fiához, kikapta kezéből a kürtöt s rákiáltott villogó szemekkel. — Te gyermek. A királyné ijedten fordult hátra, a várnagy felborította a játéktáblát, a királyfi pedig tágra nyitott szemmel bámult az apjára. Erre az öreg jött zavarba, egy darabig hol a fiát, hol a kürtöt nézte, aztán a feleségéhez fordult: — Te anyjuk. Igaz, hogy még csak 16 éves a kölyök? — Igaz hát — szólott a királyasszony — áprilisban mult el. De hát kendet mi lelte, hogy így neki támad?

A király elkacagta magát, végig simított a fia fején. — Na, eredj fiam, tedd ezt a helyére — s kezébe nyomta a szarvastüllököt. De bizony még akkor is hümmögött, mikor már a második játszma malmot vesztette el.

Kilenc óra volt vacsora után, hogy a királyasszony jó éjszakát kívánt s ment az udvarhölgyeivel. A király elébb még végig szitta a vacsora utáni pipát, akkor azután oda ült az asztalhoz, szembe a fiával, aki a hold hajlását nézte az erdő felett.

— Hát — kezdte — gyermek, ide hallgass. Te mai naptól fogva nem vagy már gyermek, meghallgathatod azt, amit neked mondandó vagyok.

Az a tüllök, amit te ma megfujtál, az nem közönséges vadásztüllök. Először is azért, mert a szarvas, mely annak idején tizenhetediknek agancsdíszül viselte, egyik ősnagybátyád halála árán adta csak ide. Azóta hozzá egy babona fűződött még s ez az, hogy amely napon először meg tudja fujni a gyermek, az attól a naptól kezdve nem gyermek immár.

Ez hát így volna. Már most aztán rám van bízva, hogy veled többet is közöljek ennek a kürtnek a történetéről vagy se. Gondolkoztam rajta s határozottam róla. Tehát:

Mikor én még legényember voltam s a te nagyapád és nagyanyád élt, hogy az öregek ne tudjanak róla, a három legközelebbi faluval három kürtjelben állapodtam volt meg. Ha ez a régi kürt egyszer megszólalt, Luhiban, ha kétszer, Borsán, ha háromszor, Csernán készített utra egy lányt egy vén kuruzsló asszony. A lánynak is kitelt mórिंगra, a szipirtyó is megkapta a maga hat aranyát. Ugy épen ebben az időtájban szoktak érkezni.

Fiam. A sorsnak nem okos dolog ellenállni vagy nem követni az intéseit. Én nem tudom: vajjon él-e még Luhiban az az öreg asszony, bizony én már réges-régen nem fujdogálom azt a kürtöt, de lehet, hogy egy-két perc és itt lesz a leány. Te nem vagy már gyermek, lássad, mit csinálsz. Sem én, sem más te rajtad most nem segíthet, magad kell végezd ösztönöd szerint.

Szólt, jó éjszakát kívánt az öreg király, letett az asztalra hat darab aranyat, azzal aludni tért.

A fiu magára maradt. Alatt, míg az apja beszélt, vénült egy évet. Leánytestvére nem volt és sokszor gondolt egy lányra nagy, ismeretlen, egy kicsit testvéri, egy kicsit férfi-, de leginkább valami játszó-

pajtásos szerelemmel. Most nagyon, megcsufoltan szégyelte magát. Ugy érezte, hogy őt és minden tisztaszüzi poézisét a nőről most el akarja adni az apja az ő idejében mért olcsó árán a csókvásárnak. Lelkében meg-megindult egyedül a hálószobája felé, de tényleg már nem lehetett. Visszafogta a hősiesség kíváncsisága.

Arra rezzent magához, hogy egy árnyék hull elébe a vállán keresztül. Felugrott. Egy töpörödött százesztendő anyóka görnyedt előtte. A királyfi ráismert egykori dajkájára. — Maga az, Rózsa néni — kiáltá nagy megkönnyebbüléssel.

— Jaj, felséges urficska, de megnőtt, mióta utoljára láttam. Be derék, szép szál ember lett — kapkodott az öreg a királyfi keze után. — Hü, a derekam. Biz ekkora ut nem való már az én öreg csontjaimnak.

Na, egy ideig eldiskuráltak, aztán egyszer felállt a vénasszony. — Hanem hát a felséges urfi biztosan nem az én okatlan fecsegésemért virraszt gyerityavilág mellett. No, én kotródom is már, csak anynit mondok még, hogy a leány az én nevelésem. Hét éve gondozom, ápolom, őrzöm, hogy majd csak eljő egyszer az ideje. Tavasz óta már mindennap vártam, hogy egyszer felzendül a kürt.

A királyfi intett az aranyakra, a vén eltette a pénzt, kezet csókoltt és sok jó kívánságok között elbicegett a cselédházak felé.

És jött a lány. Jött lassan, lehajtott fejjel, egyenesen. A sötétség kettévált előtte, a holdfény glóriába fonta puha, sulyos szőke haját, ringó, vállból lépő lépése, tulságosan vékony lába, pompás növése példája volt azoknak a szláv lányoknak, kik a népből a fajtának minden előnyével ütköznek ki.

Megállt. Lassan felemelte a fejét. Bőre fehéren fénylett, hosszan ivelt világosszürke szemei rádermedtek a királyfira.

Igy álltak egy kerek percig, két gyöngye, gyarló ember, akiknek a következő percben talán már megszáj egymást szeretni.

A fiu leültette a lányt, maga pedig szembeült vele és nézte. Nem tudta róla levenni a szemét s nem látta mégse. Nem volt egy árva gondolata sem arra, hogy mit kezdjen mármost a lánnyal. Kezében még nem volt meg a simogatás, melynek viselője minden nőt látott férfi, szájából hiányzottak még a magunk szerelmét szuggeráló becéző szavak, a vágyat kibontó vágyritmusoknak nem voltak még meg a mozdulatai benne, nem volt még neve, emléke ajkán a csóknak.

A királyfi felállt, odament a lányhoz, megfogta ujjai hegyét és illette őt az egyetlen szóval, melyben benne tudott minden érzést, melyet ebben a percben érezni lehet: — Szeretlek — mondta.

A lány, aki biztosan sok mesét hallott mesélni már a szerelemről, aki négy órát gyalogolt a férfi felé, ösztönösen érezte, hogy üres, könnyű ide most ez a szó, hogy nincs benne sem ő, sem a fiu ebben a szóban, alázatosan, némán hajtotta le a fejét.

A királyfinak elfogyott a mondanivalója. Tudta, hogy ide még szavak hiányoznak, látta azt is, hogy ez a perc nem a tűnődések, tétovázások perce, a hiányzó szavakat férfimozdulattal akarta pótolni: a lány szájához hajolt.

A lány kilendült a csók alól és felugrott. A szeme visszavillant a királyfiéba. — A testem a tied, de az ajkamat csak annak adom, akit szeretek.

A fiu utána kapott. Ugy megfogta a lány karját, hogy az térdre csuszott belé. Hát megcsufolták. Nem elég erős, nem elég szép, nem elég férfi? Jött, hogy megüsse ezt a nőt.

A nőt sértette meg benne ez a nő, a nőt, akit

ismeretlenül viselt magában nagy, eljövendő szépek, s akihez ez itt most már nem hasonlított.

— Eredj! — kiáltott rá. — Többet ne lássalak. Hát nem kell a tested, viheted, nem kell.

A lány megijedt. Jobbágy lány volt, mindennel számolt volt. Nem kellett volna . . . — egy könyörgő, megalázkodó mozdulatot tett.

De a fiuban már ur lett a vágy: megszabadulni a megoldhatatlan, kínzó perctől s legalább szavakkal visszavágni a lányt. — Takarodj — rivallt rá — nem kellesz. — Aztán sokáig csak állt, állt s bámult az eltűnt leány után, aki nekiszaladt az éjszakának.

Innétől kezdve a királyfinak rosszak lettek a napjai és még rosszabbak az éjszakái. Az öreg király eleinte még emlegette, hogy: krízis, krízis, le kell járjon, de egy idő múlva kezdett soká tartani a krízis. A királyfi elfelejtett kacagni, azóta az éjszaka óta. Nem evett, folyton az erdőket járta. Néha megtörtént, hogy napokig nem került elő, aztán jött sárosan, tépetten, fáradtan, kedvtelenül és egy jó szót nem lehetett hallani tőle. Mindig kóborolt, mindig vadászni járt és sohase lőtt még egy nyulfiókot sem.

Eleinte mintha keresett, üldözött, talán vérmedvét hajszolt volna. Később mintha futott, menekült volna.

Szép szava, kemény parancsa, anyjának, apjának hiábavaló volt. Nem segített rajta semmi rávaszág és semmi csudadoktor. Pedig egymásnak adták az ajtókilincset nagyhirű doktorok, udvari mulattatók. Hiába jártak az udvarban külön-különb dármák és perszónák: a királyfi kutyába se vette őket, unott és dermedt maradt. Azt mondták, hogy varázs verte meg.

Mulott az idő s a turkuli vár tájéka, mely azelőtt mindig virágfakadás, napfény, öröm volt, lassanként azóta az éjszaka óta őszire váltott. A környékbeli falvak lányai pedig együtt sápadtak a fák levelevel.

Egy szürke, csüggeteg, hervatag délután a királyfi ismét a Tiszavölgyet járta. Hiába, hiába. Nem fogja megtalálni soha. A nő, akit egyszer elengedti . . .

Végig keresett már minden falut, minden szénetető kunyhót, de a lány örökre eltűnt. Százszor azt hitte, őt látja jönni: volt lány, aki az ő ringó termetét viselte, volt, aki az ő szőke, dús haját hordta, volt olyan, aki azokkal a világos szemekkel nézett a szemébe: ő mindenik volt és ő nem volt senki.

Ijja a vállára volt akasztva, lova lehajtott fővel botorkált, amint haladt céltalanul a víz mellett. Ment, ment, mögötte csöndesen kocogott a végzet s . . .

Egyszerre arra eszmélt, hogy egy hűvös, puha kéz simit végig a homlokán. Hirtelen feltekintett: egy árny, egy emlékezésnyi villanás tünt el az erdő fái között. A királyfi megtántorodott: ez ő volt, utána. Vad hajsza következett. Sziklákon, vizmosásokon, szakadékokon, omlásokon hajszolta keresztül a lovat, ott, ahol soha azelőtt ló nem járt. A lány egyre esalta, hívta, hitegette. Néha lépésnyi közelre bevárta, hogy gunyos nevetéssel szakadjon ki a már-már megmarcoló kézből. Néha mintha nem is egy, hanem két, három, tíz, száz lány suhant, lebbent, foszlott, kavargott volna.

A ló a harmadik hegyen a Pozizsevszka táján kidőlt. A királyfinak ronggyá szakadt már a gunyája, alkonyodott, a völgyekből valami eddig soha nem látott sulyos, szintelen, gomolygó, hullámzó párázat szakadt fel s szállt, áradt mindent elborítva és elsötétítve az ormok felé. A királyfi azon vette észre magát, hogy egyszer csak ezer és ezer leányfantóm

veszi körül, mindenik magasra ivelt derekat, szőke haját, szürke szemét visel és viszik, vonszolják, kerítik, üzik . . .

A királyfi a Pietros tetőre ért . . .

*

Félhatkor ébredtem reggel. A gáthidlásban mindenki aludt, az emberek köpenyegükbe burkolva eldobott terhekhez hasonlítottak, a tüzek kihamvadtak, némelyikről még nagyon finoman szűrt kék füst lap pangott elő, a víz örök robajjal zugott.

Megértettem, hogy hol vagyok. Fáztam. Nagyon gyűröttnek és elhagyatottnak éreztem magam. Felkeltem, kimentem mosdani. A helyzet teljesen reménytelen volt. A ködöt, mint az oroszok a támadó vonalaikat, minthogyha meghatszorozták volna és hullt az eső anélkül, hogy esett volna.

Dél előtt veszteg ülésre voltam kárhóztatva. Vagy háromszor próbáltam meg nekivágni a hegyeknek, egy óra múlva, másfél óra múlva visszajöttem: ötven lépésnél nem láttam tovább. Végül is vissza ültem a völgyzáróba. Tünődtem, mivel lehetne foglalkozni. Igaz. Én nem hallottam a tegnapi mese végét, közben elaludtam. Meg fogom kérni az emberemet, hogy fejezze be.

Az erdőember mincs sehol, társaival együtt korán utra ment, estére ha talán visszatér. Ejnye, kár. Pedig az a mese . . . hogy is lehet tovább az a mese?

Kora délután szállt fel valamennyire a köd. Elindultam. Gyalog, egyedül. Két óra múlva a Turkulra értem.

Hm. Hát itt volt az a vár. Elővettem a távesővet, körülnéztem. A köd már teljesen felszállt s az augusztusi verőfényben egész Körösmezőig lehetett ellátni. Igen. Jobbra a Cserna Hora, Pop Ivan, balra a Menczul, Pozizsevszka, Hoverla, Pietros . . . de mi is lehetett a mese vége?

Hárommegyed három. Jó lesz sietni, még dolgozom van.

Öt órakor értem a Pietrosra. A kétezer méteres csucson friss szél hajtotta át a felhőket, az északos oldalon nagy táblákban örök hó, közöttük csomókban piros havasi rózsák.

A tetőn végig dőltem. Hát ezzel kész volnánk. A feladat meg van oldva. Az úteget két ágyunként kell felállítani Pietros és Hoverla közé, a Menczul „c” betűjéhez és, és, lássuk csak a vázlatot . . . igen a Pozizsevszkat átvágó gyalogutra. Helyes. Ut ide csak ez a dülőtnak berajzolt vezet, de ezt fél nap alatt negyven ember ágyuval, négy fogattal járhatóvá teszi. Na jó. Az átlóhetőség rendben van, a hordtávolság, hm, azt tudja Isten, azzal egy kissé . . .

Valaki jön fel a hegyen. Nő. Egyedül van. A fején egy kosár és . . . amennyire távesővel ki lehet venni, szőke. Érdekes. Erős, magasra szabott felső teste van és nagyon puhán, úgy . . . a vállából jár. Mit keres ez itt? Biztosan sajtot visz át.

Meglátott. Megáll. Tényleg szőke haja van. Három hónapja nem beszéltem nővel. És most délután hat órakor a legutolsó percben Isten élémbe teszi ezt a, ezt az akárkit a Pietros tetején.

Megindul. Egyenesen rám jön. Fekve maradok. Az ágyuk, lehet, hogy egy félesztendeig is itt fognak állni. S akkor ugyanis mindenki lesz majd a lány. Lehet, hogy mire leérek, már parancs vár, menni kell odább és akkor nem látom ugyse többet.

„S a királyfi a Pietros tetőre ért . . .”

Ézóta talán már huszonegy éves is lehet a királyfi.

A lány hozzámig ért. Nézem, nézem a ringó járását, a sulyos, puha, szőke haját, a hosszan ivelt

szürke szemét, fekszem a földön, még egy lépés és rám fog lépni.

Valami háboruviselt, kihívó, kíváncsi mosoly jelenik meg az arcán, azt mondja: Jónapot és kitér. Elérhetném, ha most utána nyulnék, — most megy le a nap a lengyel határon — még elérhetném.

Megette a nap. Aranyos-lilás párázat onnan idáig az erdők felett a levegő. Onnan idáig abban az aranykődben állnak sorban az asszonyok, akiket mióta az az első jött s mult anélkül, hogy az enyém lett volna, elengedtem. 16 éves voltam.

Azóta huszonegy éves lett a — királyfi, aki a Pietros tetőre ért...

Felugrom. A mese, a mese vége... ez itt... a Pietros...

Elment.

*

Este jó. Lent a völgyek felett már elfoszlott az aranylila fátyol, valami szintelen, testetlen anyag leng a helyében. Mennem kell.

Félóra múlva a völgyzáróhoz érek. — Nyergelni, András. — A hidlásban egymás után gyulnak ki a karácsonyi tüzek, az alkonyat lopózkodik a fák között.

Menni. Nyeregben vagyok.

„Egy szürke, hervatag, csüggeteg délután a királyfi ismét a Tiszavölgyet járta. Hiába, hiába. Nem fogja megtalálni soha. A nő, akit egyszer elengedtünk...”

Egyszerre arra eszmélek, hogy egy hüvös, puha kéz simít végig a homlokomon. Felnézek: egy árny, egy emlékezésnyi villanás surran az erdő fái között. Két, három, tíz, száz lány suhan, lebben, foszlik, kavargog körülöttem, egyiknek magasra ívelt dereka, másoknak szőke haja, harmadiknak szürke szeme van: mindenik ő és ő egyik sem.

Sarkantyut. Menni.

És megyek. A gunyám ronggyá szakad, a vérem elhull, alkonyodik.

És mögöttem jönnek a ködasszonyok.

Csanády György.

ÖRVÉNY.

Iránytűd változatlan, jól mutat,
És elveszited mégis az utat.

Fehérlő tengerszirtre állva intelk
És akkor aztán elfeledsz te mindent.

Sirály vijjogva száll árbóc felett,
Te csak jössz hozzám egyre közelebb.

Pedig tudod, hogy a Szíren vagyok
És megmorajlanak halálhabok...

A kormányrudhoz kapsz, hozzófeszülsz!
Hiába minden, már nem menekülsz.

Ez meg van írva, fátum, végzet, törvény,
El foglak vinni, mint hajót az örvény!

BOBULA IDA.

Egyetemi hallgatók figyelmébe!

HEIMONTAL borbély- és fodrászüzlete

Takaréktár-utca. Figyelmes és pontos kiszolgálás.

IRODALOM.

Anthologia Bo-Sin Endre, Molnár Endre, Palasovszky Béla és Zeykváry Elemér verseiből.

(Budapest, 1922. 80 lap.)

Amint a tsinos kiállítású kis kötetben lapozunk úgy érezzük, mintha derűs nyári napon virágos réten barangolnánk. Nem buja, meglegházi virágok, egy marék mezei virág van összefogva; nem felkorbácsolt szenvedélyek szava cseng a sorokban, hanem leszűrt érzéseke egyszerű, tiszta hangon. A mai khaotikus állapot okozza a gyakran lemondó hangot. Érzékeny, mélyen érző, tiszta lelkű emberek versei ezek s mély szentimentalizmusuk nincs kárára a kötetnek. Bár kevés számú szemelvény áll előttünk egy-egy költőtől, mégis teljes képet alkothatunk egyéniségükről:

Bo-Sin Endre komoly, gondolkozó fő. Egy-két vonással mélyen járó gondolatot vet papírra. Verselése közel áll finn rokonaink verselési technikájához, sajátos kifejező erejéhez. Szívesen időzik a fjordok népe között, mint csendes meséje is mutatja „Hutson Knut”-ról.

Molnár Endre soraiból a magyar népdal kedves vereslése cseng elő. A magyar erdő, magyar égbolt ihleti dalra, csak magyar motívumokat használ. Fülbemászó, könnyed ritmusa sokáig elkísér, pl.:

Szembenézek most a fény
Lecsukott szemével
S altató daft dudolok,
Éj van, csendes éjjel.

(Nocturno.)

Palasovszky Béla Balassi örökében ügyesen pengeti a lantot, de megleghangu, művészi gonddal csiszolt szonettjei is sikerültek, mint:

A kis város kongó utcáin át
Hozzad viszik a süvítő szelek
Borongós lelkem gyászos sóhaját,
Neked, nekéd és mindig csak nekéd.

(Szonett Éjek Évadján.)

Zeykváry Elemér hangja a lemondásé. A sorok mögött fájó, az Életben csalódott szív vergődését érezzük, néha meg önkéntelenül Reviczkyre gondolunk, mikor ilyen sorokat olvasunk:

Ajkad tavaszi naphevét
Leheld ajkamra át
S olvaszd fel árva, bus szívem
Mélyén a zuzmarát.

(Virágének.)

A négy fiatal költő erdélyi vérünk s az Uj Élet hasábjairól is ismeri már őket közönségünk.

A kötet budapesti szerkesztőségünk útján is megrendelhető. Ára 100 korona. Szőke Sándor.

Legkedvesebb lapom

a Székely Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesületének tulajdonát képező

UJ ÉLET,

melyre ismerőseim körében előfizetéseket gyűjtök, s melyet hazafias szelleme miatt mindenkor és minden módon pártfogolni fogok.

A Nyugat és Szovjetország.

A hágai „szakértői” konferencia, amelyen heteken keresztül vitatkoztak egymással a nyugati államok kiküldöttei és a szovjet delegátusok, ugyanugy végződött, mint a többi idáig lefolytatott nemzetközi értekezlet. Tökéletes kudarccal!

Mindazok, akik újabb megegyezésektől várják fenyegető csőd előtt álló világrésziünk újjáépülését, nem minden keserűség nélkül mutatnak e kísérlet eredménytelenségére és hangoztatják, hogy a helyzet szanálódásának időpontja ismét a bizonytalan jövőbe távolodott. Ha azonban az orosz probléma természetét és a megoldására irányuló kísérletek történetét alaposabban szemügyre vesszük, meg kell állapítani, hogy *a hágai kudarc felett nincs sok okunk sajnálkozni*. A most elakadt értekezlet sikere egész Európának tagadhatatlan fontos érdeke lett volna, ha azon — a világgazdaság szempontjából oly végtelen fontosságú kérdéstről — *Oroszország új életre keltéséről lett volna szó*. Minden merészség nélkül állíthatjuk ugyanis, hogy sem Hágában, sem pedig Genovában *lényegében nem azon vitatkoztak, hogy miképpen lehetne e természeti kincsekben oly gazdag birodalom népmillióit a világ gazdasági vérkeringésébe bekapcsolni, hanem csak arról, hogy miképpen lehetne a szovjet uralomból mindazokat a biztosítékokat és privilégiumokat kiválasztani, amelyeket a nemzetközi nagytőke a cári uralom alatt élvezett*. Mert mi körül forogtak ezek a tárgyalások? A nyugati delegátusok mindenképp előtt a cári uralom adósságainak elismerését, a tulajdonjognak részleges — legalább is a külföldiekre vonatkozó — visszaállítását és biztosítását követelték, a szovjet pedig kölcsönt akart kapni, mely e tökéletesen elpusztult ország helyreállítására sohasem lett volna elég, legfeljebb arra, hogy a szovjetek pozícióját megerősítse. Már pedig Oroszországot egy lépéssel sem viszi előre a konszolidáció útján az, ha a csődben kintülő szovjet kormányzat néhány milliárdnyi adósságot elvállal, sem az, ha az azelőtt is idegen kezekben levő vállalatok ismét megkezdik működésüket, amelyek csak az orosz nép milliói között elenyésző számú munkásságnak adnának egzisztenciát, de még az sem, ha a szovjetkormány egy néhány milliárdot kap beruházások céljaira. *E feltételek teljesedése alig jelent többet, mint azt, hogy a nyugati államok ismét bérbe veszik az orosz birodalom iparát, de semmivel sem erősítik Oroszország életének, népmilliói anyagi létének tulajdonképeni alapjait, a mezőgazdaságot és az ezen alapuló közvetítő kereskedelmet*.

Oroszország újjáépítésének jelszava alig néhány hónappal ezelőtt merült fel az általános európai politikában. Ekkor lett nyilvánvaló, hogy a békekötésekben foglalt, navaszul kieszelt intézkedések főkéntették a központi hatalmak vásárlóképeségét, a békek gazdasági határozatai hatályon kívül akarták helyezni a világgazdaságnak az árukieserélésen alapuló szigorú törvényeit, oktalanul szerteszaggatták a termelés és fogyasztásnak a világ minden nemzetét szorosan egybekapcsoló élő idegrendszerét. Európát már a békeszerződések is tragikus helyzetbe sodorták és ezt teljessé tette Oroszország összeroppanása. A két tényező, azaz *a központi hatalmak gazdasági letiprása, Oroszország katasztrófájával párosulva Európa összlakosságának mintegy három ötödét sodorta ki a világ gazdasági organizmusából*. Az egymásrautaltság törvényénél fogva ezt a helyzetet meg kell szüntetniök a győzteseknek is. Annint meg is szynlik.

Újjá kell építeni Európát! Ez pedig csak úgy le-

hetséges, ha a krízist okozó két tényező közül legalább az egyiket kiküszöböljük. Ám a francia politika — ismert okokból — a békék érintetlen fentartását követeli, így hát természetesen az orosz problémának kellett előtérbe nyomulnia.

Oroszország helyzetének vizsgálatánál az első kérdés, amely előtünk felvetődik, az: lehetséges-e normális gazdasági élet megindítása a szovjetek uralma alatt? Ha meggondoljuk, hogy a kommunista államrend mily hihetetlen rövid idő alatt és matematikai precizitással tette tönkre az utóbbi időkben erősen föllendült orosz ipart és mezőgazdaságot, minden elméleti fejtegetés nélkül be kell látnunk, hogy a szovjet rendszer elvei egyszerűen lehetetlenné teszik a vállalkozást, az ambiciózus munkát, a gyártmányok minőségét javító konkurrenciát, tehát az intenzív termelés alapfeltételeit.

Ennek tudatában Nyugat-Európa kormányai — élükön az Oroszországban leginkább érdekelt Franciaországgal — mindent elkövettek, hogy a gazdasági konszolidáció legnagyobb akadályát, a szovjetrendszer uralmát megdöntsék. A világháborút követő időkben egymásután indulnak el az ellenforradalmi seregek a nyugati államok erkölcsi és anyagi támogatása mellett, vörös Oroszország köré a blokádnak vasgyűrűjét vonják és ellenségeit tárt karokkal fogadják a nyugati fővárosokban. *Wrangel* tábornok kormányát Páris elismeri, otthont ad az emigrált orosz дума tagjainak.

Koltsak, *Denikin*, *Judenits*, *Szemjonov* és legutóbb pedig *Wrangel* tábornok nevéhez fűződő ellenforradalmi kísérletek bukása után azonban hirtelen megváltozott a nyugati magatartása. E minden átmenet nélkül való változásnak kettős oka volt. A nagyközönség ez ellenforradalmi kísérletek meghiusulását nem a vallódi oknak tulajdonította, hogy t. i. ezek végtelenül szervezetlenek voltak, hanem abban a szovjet hatalom megdönthetlenségének, erősségének bizonyítékát látta. Az ellenforradalmak kudarca azt a látszatot keltette, hogy a szovjet uralma kívülről hosszú ideig meg nem dönthető.

Ez általános hiedelemtől támogátva a nemzetközi nagy tőke elérkezettnek látta a pillanatot arra, hogy a szovjettel egyezkedjék. A másik okot a világkapitalizmus szörnyű kapzsiságában kereshetjük. A szintén végtelen befolyású nagytőke nem volt hajlandó tétlenül várakozni. Szükség van Oroszország kincseire — hangoztatták —, mindent el kell követni, hogy e kincsekhez a közfogyasztás ismét hozzáférhessen. A nagytőke türelmetlenségét nagyban elősegítették a szovjet ügynökei. *Radek* Berlinben, *Skobelev* Párisban, *Krasszin* Londonban sugdosta a kapitalisták füleibe, hogy a szovjet a busásan jövedelmező koncessziókat képes lesz új amerikai, sőt esetleg német érdekeltségeknek kezére juttatni.

Részben e fenyegetések hatása alatt az oroszokkal kötendő megegyezés kérdése egyszerre akut stádiumba lépett. Megmozdultak a hatalmas petróleum-érdekeltségek, a bányavállalatok és befolyásuk hatása alatt mind általánosabb lett az a fölfogás, hogy Oroszországot (vele együtt természetesen a nagytőke érdekeit) a legsürgősebben meg kell menteni. A hosszú ideig titokban folyó tárgyalások most már nyilvánosság színe elé kerülnek. A sajtó indiszkréciója útján kiderült, hogy e tárgyalások főhősei a nagytőke legkritikusabb képviselői voltak, mint például a francia *Loucheur* és *Walter Rathenau*.

Sajátságos tárgyalások voltak ezek, amelyeken

látszólag a két legellentétebb világfelfogás képviselői egyezkedtek, a nagytőke legtipikusabb képviselői a szovjetek hőseivel. Méltán kérdezhetjük, mi lehetett az a közös pont, ahol e két véglet megtalálta az érintkezési lehetőséget?

Minden jel arra mutat, hogy ez a közös pont egy a nagytőke, mint a „nemzetközi” kommunisták gondolkodási rendszerében megnyilatkozó — enyhén szólva — *legszélsőbb anyagiasság*. A szovjetnek, hogy a belső összeroppanást elkerülje, hogy pozícióját meg erősítse, elismerésre, de főképpen kölcsönre van szüksége. Uralma biztosításáért bizonyára hajlandó engedni azokból az elvekből, amelyeknek csődjét megérte, amelyeket talán soha sem vett komolyan, de amelyeknek alkalmazása juttatta uralomra. A nagytőkének viszont teljesen mellékes az, hogy abban az államban, amelyből hasznát látja, milyen kormányzat uralkodik, fődolog, hogy az a hasznot biztosítani tudja. Tömören fejezi ki ezt az elvet Parvus, a „Wieder Aufbau” 2-ik számában (Berlin, 1922 május 15.): „A nagytőke alapgondolata igen egyszerű! Hagyni kell a mai klikket tovább uralkodni, ha uralmuk alatt az idegen tőke nyugodtan garázdálkodhat.”

Hogy a nagytőke e cinikus szándékát leplezze, nem mulasztja el lapjainban hangoztatni, hogy a megszerzett engedmények végeredményében előnyösek a polgári társadalomra nézve, mert észrevétlenül megindítják Oroszországnak a régi rendhez való visszatérését. Nevetséges állítás, kár volna vele foglalkozni.

A szovjet urai előtt ez a nagytőkét privilegizáló állkommunista, valójában pedig kapitalista terv nem látszik ellenszenvesnek. Számtalan jel bizonyítja, hogy ezen az alapon rögtön létrejöhetne a megegyezés, ha az nem kerülne még egy felelősségi fórum — az orosz nép elé! A nagytőkével kötött paktum azonban el nem titkolható, le sem tagadható.

Elvi akadályja tehát nincsen a vörös szovjet és a nemzetközi nagytőke megegyezésének. A főkérdés csak az, hogy *van-e a szovjet kormánynak elegendő hatalma ahhoz, hogy a nagykapitalizmussal kötött megegyezést rákényszeríthesse arra a népre, amelyet éppen a kapitalizmus letörésének jelszava alatt tett tönkre.*

És itt van a hiba! A szovjetek hatalmába vetett hit ugyanis alaptalan és aki arra épít, annak föltétlenül csalódnia kell. A szovjetek helyzete ma is labilis, de végzetessé válik, amint erkölcsi alapját, a föltétlen tőkeellenes voltát feladja.

Nem szabad feledni, hogy a kommunizmus azzal érte el a legnagyobb sikerét, hogy az idegen befolyás, az idegen hatalom, a kizsákmányolás ellen fordult. A vörös agitátorok minden okkal mutathattak rá, hogy a birodalom összes gyáraiban, ipartelepein az orosz nép keserves munkája az idegenek zsebébe tömi, Francia- és Németországban a lealázó impériumot törte össze a szovjet; megtagadta az adósságokat, elkommunizálta a kizárólagos kizsákmányolási joggal felruházott vállalatokat, megszüntette az élősködő idegenek kivételes helyzetét. A francia-belga gyárakban kuli módra dolgozó munkás, ha nem is értette meg a bolsevisták szédítő frázisait, de látta és tapasztalta, hogy miképpen menekül a gyűlölt idegen összeharcsolt vagyonának hátrahagyásával. Ennek örült, ezért hálás is volt a szovjetnek. Vajon mekkora ellenérzést váltana most az ki, ha a gyűlölt idegenek ismét visszatérnének, s ott folytatnák munkájukat, ahol annak idején abbahagylák?

A második erőssége az volt a szovjetnek, hogy legelősebben fordult a gazdagok, a munkaadók, de mindenféle tőke tulajdon ellen. Abban a pillanatban

azonban, midőn a szovjet a nagytőkével paktálni kezd, elveszíti léte alapját, kihívja ellenségeinek kritikáját, eddigi híveinek és fanatikusainak ellenállását.

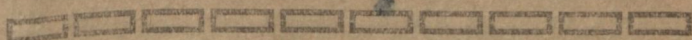
Mind a kettő végzetes lehet! A szovjet vezérek nem hivatkozhatnak arra, hogy a nagytőkének azért kell engedményeket tenni, hogy a nyugati hatalmak elismerjék a szovjeturalmat, hiszen mindenki tudja, hogy a régi rezsimnek nem kellett elismerést koldulni. Meg kell indítani a termelést? Erre sem lett volna szükség, ha a bolsevisták tönkre nem tették volna. A vasutak rendben lennének, a gyárak ma is dolgoznának, a mezőgazdaság virágozna, élénke azok a szerencsétlenek, akik betevő falat híján a legborzalmasabb halállal pusztultak el. — ha a szovjet nem jutott volna uralomra. A szovjet — legalább is elméletben — egy jót hozott, az idegen tőkétől való szabadulást. Mire mutathat akkor a szovjet, ha ezt is kénytelen visszacsempészni? Nemcsak a szovjetellenes körök, de a vörös hadsereg fanatikusai is feltehetik a kérdést: *miért kellett ennyit szenvednünk, ha végeredményében oda kell visszatérnünk, ahonnan elindultunk? Azért-e, hogy Lenin, Csicserin és társai uralomra jussanak?*

Ezek a kérdések pedig igen súlyosak. Tudták ezt a Hágában összegyűlt szovjet delegátusok is; Litvinov nem ok nélkül jelentette ki, hogy *a szovjet több engedményt tehet gyakorlatban, mint elméletben. Litvinov messzebbmenő biztosítékokat hajlandó nyújtani, — ha azok titokban maradhatnak.* (Bizonyára azért, mert így nem kelthetik fel az otthoni fanatikusok ellenállását.)

Ilyen indítvány azonban a feltétlenül óvatos nagytőke előtt elfogadhatatlan, mert *nappal fényesebben igazolja a másik tárgyaló fél gyengeségét.* Bármilyen nagy is a nyugati tőke nyereségvágya, be kellett látni azt, hogy a szovjettel kötött egyezség nem biztosítja a szabad mozgást, mert az nem uralja föltétlen a helyzetet. Be kellett látni, hogy a szovjettel kötött egyezség még nem elegendő garancia.

Ez a felismerés, helyesen a szovjet hatalmába vetett hit megrendülése okozta alapjában véve a hágai értekezlet kudarcat. Nem a szovjet elvein, melyeket a tárgyaló felek sem vettek komolyan, nem Litvinov kijelentésén, hanem azon szenvedett hajótörést a hágai konferencia, hogy a szovjet félt nyíltan megadni azokat a biztosítékokat, amelyeket a vele egy huron pendülő internacionális nagytőke követelt!

Náday Lajos dr.

A Magyar Diáknemzetmentő Akció

augusztus 26. és 27-én nagyszabású diákjótékonycélu ünnepséget rendez Szegeden. Az Akció kitűnő művészgardája aug. 26-án este a városi színházban a

Heidelbergi diákélelet

fogja előadni, 27-én este a Tisza-szállóban

Monstrehabaróval egybekötött táncmulatságot

rendez. — Akik a két nap folyamán a diákok közül néhányat vendégül látni óhajtanak, szándékukat jelentsék be a Baross-szövetségnél.

A FEHÉR ASSZONY.

Megmarkollak kibontott ostor.
 Felhő a válla, holdfény a térde?
 Azt sem tudom ki: Jő, itthagya csókját,
 Száz álom óta mindég az az álom.
 S reggelre késő, senki, vége.

Valaki. Jő, száz idegen közt
 Koppan ismerős asszonyi lépte,
 Sikoltok: állj. Vessz el. Száz álmon átal
 Kisértett, kinezott, gyilkolt és gyászolt
 Testellen tested vágya, vétke.

Kezemből hull a foszlott ostor.
 Ajakamon egy ajk melege hül,
 — Madonna, várj. Te vagy az ugye? Vágylak. —
 Ő, pedig ő, mosolyárnyékos arccal
 Elhalad némán, idegenül. —

CSANÁDY GYÖRGY.

Magyar szófejtések.

Aggódik és aggaszt

nem a „vén, öreg“ jelentésű *agg* névszó származékai, mint ahogy némelyek talán képzelik, hanem az *agg-ik* igéé, amely csak véletlenül hasonlít az *agg* főnévhez, de nincsen vele semmiféle rokonságban. Ez a régi és mai néprajzbeli *aggik* ige a tejről mondván azt jelenti, hogy „forralás közben turóvá keményedik“, emberről mondván pedig azt, hogy „fél“. Származékai, az *aggódik* és *aggaszt*, a mai köznyelvben már csak ebben a lelki értelemben használatosak, de a nép még ma is konkrét értelemben használja őket ezekben a kifejezésekben: *a tej megaggódik* és *tejet aggasztalni*. Az *aggódik* (*aggaszt*) lelki jelentése kétségkívül csak átvitel, u. n. complicatiós jelentésváltozás eredménye. Eredeti jelentése bizonyára konkrét értelmű volt, még pedig „szorong, szorul“, ez az eredeti jelentés azonban csak a *tejnek* az összeszorulására specializálódva maradt meg napjainkig. A konkrét értelemnek lelkivé való változására vö. pl., hogy a *szorul* igében még ma is élénken érezzük mind a konkrét, mind az átvitt „bajban van“ jelentést. (Pl. *Majd fogtok ti még szorulni! Most szorultok, ugy-e?*) A németben is így tartoznak össze *enge* és *Angst*. — A városi középosztály hölgyei, ha drága pénzen vásárolt tejük forralás közben *megaggik* (vagy *megaggódik*), e régi szép szó helyett ma már csak azt mondják, hogy *összefutott* vagy *összement*. Ebben nyilván német hatást kell látnunk. Vö. ném. Die Milch ist *zusammengeronnen*. Tanulságos példája ez annak, hogy valamely idegen nyelv hatása hogyan ölhet meg, hogyan avithat ki a nyelvhasználatból egy-egy eredeti szót.

Állat.

Nyilvánvaló, hogy az *áll* ige származéka. De mért jelenti éppen csak azt, hogy „állat“, vagyis „animal, Tier“? Az is furesának tetszhetik, hogy a nőket régebben *asszonyi állatok*-nak nevezték. (Öregebb emberek még ma is így imádkoznak az Üdvözlégyben: Te vagy áldott az *asszonyi állatok* között!) És valószínűleg megdöbbenhetünk, ha azt halljuk, hogy egykor még az Istent is *állat*-nak mondták! Pl. az Erdy-

codexben olvashatjuk: Isten láthatatlan *állat*; vagy a Debreczeni-codexben: Isten nagy, tiszta *állat*. — Mind e feltűnő jelenségeknek az az okuk, hogy az *állat* szónak, származásának és képzése módjának megfelelően, a régiségben sokkal szélesebb körű jelentése volt, mint ma. Jelentette általában mindazt, ami *fönnáll*, van, létezik, akár élő, akár élettelen. Így *állat*-nak nevezhették természetesen a sőt is (vö.: *Jó állat* a só; Heltai, Uj Test.), a szeszes italt is (vö.: Bort és semmi részegítő *állatot* nem fog inni; Telegdi, Evang.), a bünt is (vö.: A bűn átkozott *állat*; Keresszegi, Préd.), no meg az asszonyokat is, sőt magát a jó Istent is. Ha éppen azt a fogalmat akarták kifejezni, melyet mi az *állat* szóval fejezünk ki, akkor valamilyen e célra alkalmas jelzót tettek elébe. Pl. azt mondták, hogy *barom-állat*, vagy *oktalan állat*, vagy *lelkes állat*. (Vö.: *Lelkes állat*. Így neveztetnek az okosság nélkül való állatok; Bod Péter, Lex.) A földművelő és állattenyésztő magyarok persze felette gyakran használták ezeket a jelzős kifejezéseket, nem csodálhatjuk tehát, hogy idővel e jelzők képzettartalma is hozzákapcsolódott az *állat* szóhoz, úgy hogy ez ennek következtében aztán már egymagában is azt jelenthette, hogy „animal, Tier“. (Hasonló jelentésváltozást észlelhetünk a *marha* szó történetében is. L. ezt itt külön.) S minthogy az *állat* szónak ilymódon ez a speciális jelentése fejlődött, persze már nem volt nagyon megtisztelő, ha emberre, vagy éppen Istenre is alkalmazták. A szónak ezen és egyéb fogalmak jelölésére való használata tehát lassanként egészen kiment a divatból s ma már csakis „állat“-ot jelent és semmi mást.

Balszerencse.

Miért nevezzük a szerencsétlenséget *bal* szerencsének? Hiszen akkor a szerencsét tulajdonképpen *jobb* szerencsének kellene neveznünk. — Ennek megértéséhez először is tudnunk kell, hogy *szerencse* eredetileg nem azt jelentette, amit ma, t. i. „Glück“, hanem egyszerűen „sors“ volt a jelentése. A kedvező sorsot aztán *jó szerencse*-nek nevezték, a kedvezőtlent pedig *bal szerencse*-nek, mert *bal* régen nemcsak azt jelentette, hogy „link, links“, mint a mai nyelvben (pl. *bal kéz, bal part*), hanem még azt is, hogy „rossz“, sőt „gonosz“. Pl. egy XVI. századi krónikában azt olvassuk Mátyás királyról, hogy: *Táborával méne bal Bécsre*. (Ennek a „rossz“ jelentésű *bal* szónak persze nem *jobb*, hanem *jó* az ellentéte, ezért tehát régen a *bal szerencse* ellentéte *jó szerencse* volt.) Mivel azonban a *jó szerencsét* mindig sokkal gyakrabban emlegették, mint a *balt*, azért a *jó* jelzőnek képzettartalma idővel hozzátapadt jelzett szavához, s azóta *szerencse* már egymagára is azt jelenti, hogy „jó, kedvező sors“. A *jó szerencse* összetétel ennek következtében fölöslegessé válván, lassanként elavult, a *balszerencse* ellenben (a *szerencsétlenség* mellett) máig is megőrződött. — A *bal* szónak e „rossz“ jelentése különben még néhány más összetételben is megmaradt. Pl. *baleset, balhit, balvélemény, balítélet*.

Banya.

Ennek a szónak igazán érdekes a története. Megértéséhez először is tudnunk kell, hogy a középfoknak (pl. *nagyobb, szorgalmasabb* stb.) eredetileg nem hosszú, hanem rövid *b* volt a képzője és hogy a *nagyanyát* egykor *jobbanyának* hívták, vagy akkori kifejtés szerint: *jóbanának*. Ebben a *jóbanya* összetételben tehát *jób* (a *jó* középfoka) volt az előtag, *anya* pedig az utótag. Idővel azonban a *jób* középfoknak megváltozott az alakja, *jobb* lett belőle (hogy miért, azt l. itt *Jobb* alatti) s ennek következtében *lab-*

sanként feledésbe merült annak a tudata, hogy a *jóbanya* összetételben a *jó* középfoka rejlik. De a *jóság* fogalma mégis érezhető volt benne továbbra is, s azért a nyelvérzék, könnyen érthető tévedésből, a *jó* és *banya* részekre tagolta az összetételt. Minthogy pedig az összetett *jóbanya* szó *jóságos*, kedves öregasszonyt jelentett, az egyszerű *banya* szó immár csakis olyan öregasszonyt jelenthetett, akit nem illetett még a *jó* jelző. Így, a nyelvérzéknek ilyen tévedéséből keletkezett ez a furesa *banya* szó, amely nem egyéb, mint az *anya* szó, csakhogy az elejére odaragadt a középfok képzőjének egykori rövid *b-*je.

Böngész.

Hogy ez az ige a mai irodalmi nyelvben és a köznyelvben mit jelent, azt mindnyájan tudjuk; de hogy honnan származik, arról nyelvérzékünk nem tud fölvilágosítást adni. — A nép nyelvében *böngé* „olyan gyümölcs, melyet a szedők szüretkor vagy szedéskor a tőkénél vagy fáján felejtettek“. Ebből rögtön megvilágosodik, hogy *böngész* olyan képzésű ige, mint amilyenek pl. *eprész*, *málnász*, *halász*, *egerész* stb., s hogy eredetileg csakis a *böngék* összegyűjtését jelentette; de mivel pl. a tudós, aki a munkájához szükséges adatokat innen, onnan, amonnan nagy fáradsággal keresgéli, gyűjtögeti, hasonló munkát végez, mint az a szegény ember, aki a megszedett szőlőben véletlenül megmaradt fürtöket gyűjti, azért e hasonlóság alapján a tudósok adatkutató munkáját is *böngészés*-nek nevezték el. Azonban a *böngész* ige alapszava, a *böngé*, ma már nincsen meg a köznyelvben s azért ez ige keletkezésének módja már nem világos előttünk; a hasonló képzésű *eprész*, *málnász*-féle igék alapszava ellenben még ma is közismert, s ezért származásuk nem szorul magyarázatra.

Család

és *cseléd*. E két szónak hangalakja is nagyon hasonló, jelentésük is elég közel áll egymáshoz, úgy hogy valamilyen kapcsolatot sejtethetünk közöttük. Van is közöttük ilyen, mégpedig pontosabban a következő: A vegyeshangu szláv *čeljad* átkerülvén a magyarba, itt kétféle alakban honosodott meg: hátraható magánhangzó-illeszkedéssel *család*, előreható illeszkedéssel *cseléd* alakot öltött. Jelentése a szónak, akár *család*, akár *cseléd* alakjában, eredetileg (mint már a szláv nyelvekben is) egész általánosságban „háznép, egy ház lakói, egy háztartás tagjai“ volt. A *család* vagy *cseléd* szó fogalmához tehát egyaránt hozzátartoztak a gazda, a felesége és gyermekeik (esetleg a házban élő egyéb rokonok), valamint a férfi és női nemen levő szolgaszemélyek is; alkalom szerint azonban néha mégis vagy csak a gazda szűkebbkörű családtagjait, vagy csak a szolgaszemélyzetet értették rajta. Így tehát a *család* alakhoz is kétféle jelentés fűződhetett, t. i. 1. „Familie“, mint ma, és 2. „Dienstbote“ (vö. pl.: Monda a gazda a *családok*nak; *Heltai*) és éppen így a *cseléd* alakhoz is kettő: 1. „Familie“ (vö. pl.: Nem a *cseléd* vagyok, melyben gyermekek nincsenek; *Pázmány*) és 2. „Dienstbote“ mint ma. A mai köznyelvben ez a két jelentés megoszlott a két hangsor között, úgy hogy a műveltebb magyarok körében *család* ma csakis „Familie“ és *cseléd* csakis „Dienstbote“ jelentésű.

Csizmadia.

Hogy van valami köze a *csizma* szóhoz, azt biztosan tudja mindenki. Csak azzal nincsenek tisztában sokan, tehát szeretnék tudni, hogy mi lehet az a *-dia* ott a végén? — *Csizmadia* nem magyar képzés, hanem egészében a szerb *čizmedžija* átvétele. (*Csizma* sza-

vunk is a szerbből való. Oda pedig a *csizma* és *csizmadia* megfelelő szavai a török nyelvből jutottak be.)

Házsártos

ma veszekedőt, perlekedőt jelent. Alapszava, a *házsárt*, amely mai köznyelvünkben már kiveszett (de nyelvjárásainkban itt-ott még megvan), a kockának volt egyik neve, s eszerint *házsártos* eredetileg csak azt jelenthette, hogy „kockajátékos“. (Vö. ma *kártya* és *kártyás*.) Mai „veszekedő, perlekedő“ jelentéséhez onnan jutott az idők folyamán, hogy ezt a szerencsejátékot felette gyakran kísérte a civódás és ez követte az üstökvonás, kékfolt, sőt nem egyszer emberhalál. (Megjegyezhetjük különben, hogy a régi *házsárt* > fr. *hasard*.)

Hölgy.

Ma „Dame“ a jelentése, vagyis uri nő megnevezésére szolgál, tulajdonképpeni jelentése azonban — „Hermelin“! Egy régi irónknál pl. ilyen olvashatunk: *A pegymet, nyest, nyuszt és az hölgy béllésnek illenek*. Mai jelentése hasonlóságon alapuló olyan átvitel, mint amilyen pl. az, hogy a legény a neki kedves leányt *galambjának* mondja, vagy hogy a ravasz nőt *liggyónak*, a nagyon is naivot pedig *libának* mondják. (Hasonló átviteles jelentésváltozásokra vö. még pl. *szamárr*, *ökör*, *malac*, *majom*, *pulyka*, *pióca* stb.) Eleinte valószínűleg csak a karesu külsejű, keeses járású és mozdulatu nőt nevezték el kedveskedve *hölgy*-nek, de mivel ilyenek leginkább az uri körökben voltak nagyobb számmal, azért idővel általában „uri nő“ jelentése lett e szónak. (Eredeti „Hermelin“ jelentése ma már teljesen kiveszett a köznyelvből; legfeljebb a néha még hallható *hölgyeményét* összetétel őrzi a nyomát.)

Hős.

E szó eredetileg csak „legényember“-t, „nőtlen férfi“-t jelentett. Minthogy azonban a harc, a háborúskodás, a dolog természete szerint leginkább a legények, a nőtlen férfiak kötelessége volt, s a *hősöket*, vagyis legényeket, éppen ezért gyakran emlegették harcra, háborúra, vitézkedéssel kapcsolatban, azért a *hős* szó idővel fölvette a „derék harcos, vitéz“ jelentést is. Ez az újabb jelentés aztán lassanként mind jobban elterjedt, a régi jelentés pedig lassanként elavult. A nép nyelvében azonban itt-ott még ma is megvan. Pl. Zala megyében még ma is lehet ilyet hallani: *Már koros, de még hős* (azaz nőtlen) *legény*.

Dr. Horger Antal.

Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy Hazában,
Hiszek egy isteni örök Igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában

Ámen.

Römer Miklós

fűszerkereskedő

Szeged,

Dugonics-tér.

Telefon 9—83.

Dani bá hezszólasai.

Arra való tekintettel istálom, hogy a zekeujosom s a lájbim erőst megszigorodott a sok üdö mián s a harisnyám es ojan csóré lett, mintha meg vóna mejesztve s osztán az urfinak es mjesnapira vállott az innapi gunyjája, hát ugy gondoltuk, hogy körül tekéntünk a szegedi bótokba s ha mán meg kell lenni, vaj így vaj ugy, de valami letteképen méges csak esze rittojjuk azt a csepp köccséget s osztán, hogy a suj essékbelé ebbe a divatériába, legalább nem csudálják ugy meg az embert a rongyossága mián ebbe a sallangos városba. Bé es romlánk istálom az urfival egy évegablakos gunyás bótba s bésugám hirtelennyibe a bótosküsasszonnak, hogyhát gunya kénék az urfinak, ha vóna, met — mordom — a régi mán erőssen régi s osztán az új gunya méges csak új gunya, akárhogy veszi az ember.

Jól van — aszongya a küsasszon — hát mien kénék ha vóna? Téli-e vaj nyári?

Hát — mondom — valahogy ugy kénék eszkö-zölni a dolgot istálom, hogyhát ócsu es lenne s jó es lenne s osztán, ha mán inkábbacska hajlanék es a nyári felé, hát azért a sem igen vóna baj, ha téldüdbe es hasznát venné az urfi — mondom.

Hinnye be kacafántos kívánságai vannak kijed-nek — aszongya. Várjanak egy cseppet s eeceribe ki-pakolom a választéket.

Hát — mondom — csak sirüljön a küsasszon, met mü jószüvel bévárjuk. — Aval bésirült a szegeletbe s elépakott egy néhány pelenkát az orrunk elejibe. No válasszanak kijetek — aszongya.

Hezza es látánk eeceribe az urfival s megtekén-tettük a gunyót hegiről végiről. Hát — mondom — a gunya gyengecske küsasszon! Vaj csihánból van csinálva — mondom — vaj csepüből. De azért, ha ócsun megszámiccsa, hát nem mondom, hogy nem lehetne megizélni a dolgot. Mennyibe gondolná a küsasszon?

Hát — aszongya — én megszámitom kijednek huszezer forintba. De higgye meg, eppen csak kijed-nek számitom ennyibe. — Ugy hát csak engem néz bolondnak a küsasszon? — mondom. — Hászén a mi-napába még 8 ezer pengő vót reja írva az évegablakba.

A meglehet — aszongya — de attól fográst fur-tonoson emelkednek az árak.

Vaj nem biz a — mondom — met azt es csak magik emelik. Ha magik nem emelnék, a sem emel-kednék fejjebb. De magikba van — mondom — a rosszféleség.

Hát — aszongya — ha ócsóbbat akarnak, eeceribe hozok én azt es a szomszédból, met az es a mü bótünk. Hozzake ócsóbbat?

Hozhat — mondom — de töpjék es lépjék, met ha nem egyéb még fel mennek az árak amíg idehozza.

Vissza es csafarodott egy szempiccre a küsasszon istálom s kiterített a pullira egy fátyol gunyát, de ojan cingár vót, hogy minnyát elment a kedvünk a gunyavevéstől.

No — aszongya — ez ócsóbb mind a másik. Esze-vissza hatózer pengő.

Minnyát esze vettem, hogy hejába venném meg, met ugy sem venné magára az urfi, de ugy gondoltuk az urfival, hogy ha mán itt vónánk, hát igirni kénék valamit, met akkor legalább lássa a küsasszon, hogy meg vót bennünk a jóakarát. Minnyát igirtem es neki ezer pengőt, met ugy ókumuláltam a dolgot, hogy hát ugy sem adja ide ennyibe s akkor ő lesz az oka, ha visszamenyen a vásár. Pedég abiza nem ugy esett a dolog istálom. Met addig sápitozott a küsasszon, hogy a régim méges csak béhagyta ezer pengőbe a gunyát.

Hinnye — gondoltam magamba — ha nem egyéb még rejánk sózza ezt a rossz foncsikát ezer forintért. Hát — mondom — pakoljana bé, ha mán így van.

Aval kaptuk magunkot istálom s amíg a küs-asszon pakolni vót a hátulsó szegeletbe, mü biza ki-libbenénk az ajtón az urfival.

Eső után.

A lovak csendes poroszkálással vitték a kocsit. Üde, ózonos reggeli levegő simogatta a szekér dereká-ban ülő János arcát. A sár még elég hig volt, a kere-kek éles hasitással metszették ketté. A gazda oda sem figyelt a lovakra, csak bámult maga elé.

Kifordultak a faluból az országútra. A kereszt előtt János máskor eléggé közömbösen billentette meg a kalapját, most tulságos felbuzdulásból indplatosan bangos szóval köszöntött rá a báyadt napsugarban függő felfeszített Krisztusra:

— Dicsértessék a neved, Jézus! De ha igazságos vagy, tégy valami csudát az asszonnya, vagy szaba-díjj meg tülle, mer ecer, istenengem, összetöröm!

— Hogy megnövekedett a nyelve, miótátú a a kasnyalábu Péter a katonaságtú kiszabadú! Egészbe megfordú a természete.

Rántott egyet a jobbvállán.

— Tennap is, hogy megmonta az ángyom, hogy vigyázzak a Péterre, mer látta őket a kiskapuná ne-vetgényi, mijjen ingerkedve dobtá oda, hogy mér ne vóna szabad neki a Péterrel emberségesen beszégetni.

Főtt a feje, a háborgás egyre mélyült, pedig a falúszéli kereszt már jócskán elmaradt. Nem is lát-szott már. A Kálvária dombja eltakarta. A dülöutnál a lovak tovább akartak menni az országuton. Észbe-kapott, hogy a Krisztus már ugysem hallja meg, amit mond. Nagyot rántott a jobb gyeplőszáron, a lovak közé vágott s azok vitték tovább a szekeret a Bükkös felé. Csak a káromkodása hallatszott még, amikor egy zökkenőben a bokáját odaverte a saroglyához.

A jó öreg Krisztus pedig, aki őrzője a falu béké-jének, dehogy is hallgatta meg az ő János fiának ki-fakadásait. Tudta jól, hogy más baj van a Tóthék portája körül. Boris asszonyt nem a régi szerelem bántja, hanem, hogy az ura nem veri fogához a ga-rast. Tegnap is éjjel jött meg a koresmából. Melyik jóra való asszony hagyná az ilyesmit szó nélkül?

János a Bükkösben munkához látott. Kifogta a lovakat s a szelid állatok biztatás nélkül nekiláttak a tisztáson még gyéren maradt szálas fű lelegelésé-bez. A gazdájuk pedig két kézre fogta élesre köszörült fejszójét es sorra döntögette a községtől vásárolt szép szál bükkfákat.

Nyolc óra tájban megérezte a gyomra az időt. Kivett a lőcsre akasztott iszákjából egy jó darab szá-lonnát meg kenyeret s megreggelizett.

Déli harangszókor megérkezett az asszony az ebéddel. János jóízűen falta be a paszulyfőzeléket. Mi-

Szittner és Hoffmann
Therapia laboratorium és dobozgyár r.-i.
SZEGED. Telefon 5-09.

KÉSZIT:
Gyógyszerészeti dobozokat, papírárukat, kereskedelmi dobozokat, cukrászati dobozokat, diszmiárukat, reklám cikkeket.

kor a száját is megtörülte az ingeujjában, odafordult az asszonyhoz.

- A Riskának az utósó kaszálásbú attá?
- Abbú.
- Ette?
- Turkát benne. Mikor gyün kend haza?
- Maj ha elkészülök.

Igy. Ennyi volt a beszédjük. Boris aztán hazaindult.

Az ember úgy négy órára felrakta az öles fákat a szekérre. Megbirkózott a sok marhanehez fával, de készen lett egymaga is velük. Úgy gondolta, hogy a napszámos költségét inkább magára fordítja. Két markát a csipőinek feszítette, a vállait hátravetette és nyújtózott egyet. Csak ekkor érezte, hogy a hajlás, meg a sok emelés az ő erős derekát is megviselte.

A lovak a tisztás másik oldalán legeltek. Utánuk indult. A Derest közelebb érte, de az nem akart megállni. A rusnya jószág örült a szabadságnak s az erdő széle felé tartott. Közben le-lehajolt, hogy egy esomó füvet leszakítson. Egyszer csak felhorkant és hirtelen visszafordult. Félelem, riadtság küzködött benne a vad ösztönnel. János az állat habozását kihasználta, elkapta a kötőfékét és egy közeli fához kötötte, maga pedig arrafelé tartott, ahol a Deres az imént megijedt. Mikor odaért, látta, hogy egy ember fekszik ott elterülve, arcával a fűben. Megrugta a lábát.

— Hé atyafi, hideg lesz az éccaka!

De bizony az nem mozdult. Lehajolt, megmarkolta hátán a kabátot s megrázta úgy, hogy ha alszik, felébredjen. De nem ébredt fel. Megragadta a jobb karját és egy erős taszítással a hátára lökte. Amint az arcát meglátta, rémülten szólította meg.

— Péter te vagy az? Péter, hallod-e? Péter!

Már látta, hogy halott, tudta, hogy nem fog felni, mégis egyre szólította, oly váratlanul érte a felfedezés. A féltékenysége eltűnt, harag nem volt a szívében, csak nagy, nagy emberi szánalom.

Megfogta a kezét, hideg volt. Lassankint valami babonás érzés vett erőt rajta, amint tudatosá vált előtte, hogy egy halottal van, egyedül élő ember az estére hajló erdőben. Eszébe jutott az a sok szóbeszéd, estére most az ő féltékenységét meg találja boszulni. Inkább félelemből, mint bucsuzásképen, jó erősen megszorította a halott hüvelykujját, mert a hit azt tartja, hogy az ártalmas lélek akkor megbékül. Azután eloldotta a Derest és a szekérhez vezette. A másik ló ment utánuk.

Befogott. Utközben folyton Péteren járt a gondolatja. Nem igen bizott benne, hogy a Péter lelke barátságos lesz hozzá s ez a bizonytalanság egyre jobban nyugtalanította.

Egy óra múlva az udvaron volt a szekér fa. Bekötötte az állatokat az istállóba. Beszölt az asszonynak, hogy vessen eléjük takarmányt, maga pedig elindult a községháza felé.

Az esetnek hamar híre terjedt a faluban. Rettegetes nagy esemény volt ez, amely lázas izgalomba sodorta a falu népét. Az asszonyok, leányok kiszaladtak a kapuba. A potrohos Örzse átkiáltott a komátjának.

— Hállotta e ked? A Pétört meggyilkóták. Az alvégrü Tóth János találta meg.

— Minek hatta a bamba? Vót magához való ereje!

— Osztan minek vót katona, ha e lehet vele bánni, mint a kutyáva? — szólt bele a csizmadiáné, aki szerette volna a múltkori hajbakapásukat visszacsinálni.

A koma látta az Örzse vörösödő arcát, sejtette, hogy valami gorombasággal akar visszavágni, megelőzte.

— Az ijjen dógokat csak a józan megfontolás bírálhattya meg. Az pedig nem adatott mindenkinek. Szerencsére megszólalt Kiss Lajosné is a harmadik szomszédból.

— Örzse néne, hát azt hallotta-e? Aszondik, hogy a Pétört úgy ölték meg, hogy . . . — Jelentős pillanattal hallgatta el a végét.

— Mi az lelkem? — kérdezte a potrohos Örzse s apró lábain átgömbörgette jókóra hasát a harmadik szomszédba. A koma is átlépetett. Hamarosan öten hatan vették körül a szárazmellű asszonyt, aki sugdolózza öntötte a többiek elé a találgatások és gyanúsítások áradatát.

Péter nyolc óra után már a községházán feküdt. Az orvos hamarosan megvizsgálta és megállapította, hogy hátulról kapott lövés oltotta ki az életét. Jánost kihallgatták, de ő semmi lényegeset a gyilkosságra vonatkozólag mondani nem tudott. Különben is oly nyílt volt az eljárása s az a körülmény is, hogy Péter lövéstől halt meg, hozzájárult ahhoz, hogy hivatalosan a gyanu rá sem terelődött.

Ez a másodszori vizontlátás azonban még bátoralanabbakká tette a gondolatait Péterrel szemben. Hiába, Péterhez mégis volt valami köze. Minél tovább gondolt rá, annál jobban érezte ezt. Péter arcának dult vonásait, üveges, meredt nézését, szederjes ajkai mögül kivillanó, vadul összeszerített fogsorát, göresösre esomózott ökleit maga ellen irányulóknak érezte. Nehéz, babonás félelem kezdte fojtogatni. Érezte, hogy nem bírja vele tovább egy fedél alatt. Elköszönt és elment a koresmába.

Csak a késő éjszaka vetette haza. Az ágya házában egy nagy fehér macska futott át előtte keresztbe. Megborzadt. Mindjárt a Péter lelke jutott az eszébe. Először keresztet vetett magára, azután gyorsan lehajolt, felmarkolt egy sáros göröngyöt és utána hajította. Amennyire a tántorgó lábait bírta, most már nagyobb sietséggel esobbantotta őket a cuppogó sárba.

Az asszony még fent volt. Kukoricát morzsolgatott a pitvarban. A szemei ki voltak sirva, de János nem látta meg rajta. Kábult volt a feje az ivástól, meg a Péter esetétől. Huzta az ágya, amely vetve állott. Félig öntudatlanul lehányta magáról a ruháit s amint letette fejét a duzzadó párnára, máris aludt. Péterrel álmodott.

Boris is fáradtnak érezte magát. Bejött a szobába. Vetközni kezdett. Amint azonban eszébe ötlött, hogy büzös pálinkaszag lesz a része ezen az éjszakán is az ura mellett, elhatározta, hogy nem fekszik melléje. Közös nyugvóhelyük végében tornyosodott a vendégnyoszolya. Három dunyha is tereszkedett benne, párna még volt vagy kétszer annyi. Nekilátott az ágyazásnak. A libatollal bélelt szörnyetégeket, amint kéztől esett, csak odarakta az urára. Jánosnak a füle is alig látszott ki a nagy teher alól.

... Egyszer csak az a nagy fehér macska, akit az este látott, megáll az ágya végénél, — a szemei vadul forognak, — kapja magát, felugrik az ágya szélére, onnan ráveti magát a mellére. Ő pedig oly erőtlennek érzi magát, hogy még csak kiáltani sem tud. Ahogyan jobban megnézi, hát látja, hogy a feje a Péteré. Már keze is van. A macskát pedig már nem is találja. Péter meg egyre szorítja, fojtja. A fájós derekát menten kettészakítja. Azután könnyebbülést érez, a teste, mint a pehely és száll, száll. Péter viszi magával . . .

Az asszony leszedte róla egymásután az ágyne-

miút. Részit beágyazta, más részit átrakta a ládára. Azután ő is lefeküdt.

... Csak úgy süvitett a szél a füle mellett, amint repültek. Hirtelen kanyarulattal megkerülték a templom tornyát, azután egyenes iramban a temető felé szálltak. Ekkor éles füttyentést hallott. Az irányába nézett, hát az ángyát látta balkézfelől jó alant repülni. Roppant csufnak látszott, mintha ötven esztendővel vénebb lett volna. Megborzadt, amint a hosszú seprűt uszni látta utána. Magára eszmélt. Ránézett Péterre. Most látta csak, hogy annak a lábai közt is seprű hasítja a levegőget. Aztán megérezte, hogy az egyik kezében maga is a seprű nyelét szorítja.

A temető fölött nagy zugással keringtek már vagy ötvenen. Mindenkire ráismert. A potrohos Őrszének két seprű kellett a nagy hasához. Boris nem volt közöttük.

Megnyílt a temető kápolnájának ajtaja s mind ahányan voltak, miként ha szélvész sodorná őket, úgy vágódtak be rajta. Mintha kürtöbe jutottak volna, nagy sötét esőben sodródtak lefelé. Óriási kovácsműhelyben értek földet. Három nagy fujtatóval szitották a tüzet emberformájú alakok, akiknek szőrös volt és meztelen a testük, a homlokukon két esenevész szarvacska dudorodott, mint egy borjué, akkorák. A lábuk is olyanforma. Mások izzó csontokat kalapáltak. Mikor Jánost meglátták, mindegyik táncolni kezdett és üvöltöni.

A főnökük, aki olyan karosszékekben ült, mint a plébános ur, tapsolt hozzá s a szájából a rikitó hangokkal kékes lángokat bőfögött.

Tüzes harapófogókkal estek a derekának. A szájába petroleumos kócot dugtak s meggyújtották. A füst fojtogatta, égő cseppek szivárogtak le a torkán át a gyomrába. A szemei kidagadtak. Mikor a csontjai már kilátszottak a fityegő husefatok közül, ráfektették az üllőre s ahányan voltak, nekiálltak kalapálni. Az ángya vihogott a fejénél. Őrzse a hasát fogta nevetésben. Péter nem szólt egy szót sem, csak nézett János arcába.

Tántorgott, amikor eleresztették. Más került sorra. Nem hederítettek rája többet. Ekkor hozzálépett Péter.

— Gyerünk, — mondta — megkaptad a magadét. Boris miatt minden héten ehozlak eccer.

Ujból szálltak kifelé.

Egyszerre csak érezte, hogy Péter ellöki magától s ő zuhan veszett sebességgel lefelé. Egyenesen a Keselyű sziklára. Kapaszkodott volna, ha lett volna mibe. A vére meghűlt az ereiben, borzongás futott végig rajta s a következő pillanatban felordított:

— Boris!

Az asszony felugrott. Odament hozzá.

— Mi az? Mi lelte kendet?

János felébredt. Nyöszörögve kereste az asszonyt a sötétben. Mikor elérte, magához huzta. Átölelte.

— Boris, te vagy? Szerece-e? Boris! Lelkem!

Az asszony nem állt ellen. Jól esett neki a simogató szó, mint száraz földnek a nyári eső.

— Mi lelte kendet?

— Jaj, úgy fáj a vékonyam. A mejjem is ég. Ne is kérdezd. Csak jó, hogy itt tulla magam mellett. Ugy-e szerece, mer esztán én is jobban megbecsüllek.

Nem kérdezett az asszony semmit, csak odabourult az ura mellére és nagy, kövér cseppekben hullatta a könnyeit rája.

Ugy örültek egymásnak, mint ahogy csak azok tudnak, akik másodszer is megtalálták egymást.

Boris reggel az ura karjában ébredt. János fekve maradt, Boris herbateát meg szénapelyvát főzött. Ezt a másikat kifacsarta s egy kendőben rakta az ura derekára, aki bizony három napig nyomta az ágyat.

Aznap, mikor felkelt, lefogtak a szomszéd faluban egy vadorzót. Akadt olyan is, aki hallotta a lövést, másik látta őt a Bükkös felé menni. A hurok egészen köréje szorult. Később be is vallotta, hogy ő lötte le Pétert, mert félt, hogy feljelenti.

János pedig nem ment többet koresmába, hanem vett egy kis akóval s ha ihatnékja támadt, az asszonnal hozatott föl a pincéből egy féllitert. De nem ám pálinkát. Csakis bort.

Fodor Gyula.

szent havason utatvesztve.

Ha lobban utolsót ablakom tükrén
Reszkető jajjal az alkonyi fény,
Zendül az árnyék fekete hulláma
Paskolja bátran a vágyaimat:
Tengerre száll a kalandra váró,
Szépségért bomló nyugtalan lelkem
Atonnaszdja.

S míg hullámszik lágyan a fekete ár:
Lelkem, hajóm idegen vizeken jár,
Ködlük előitem hőmezők válla,
Illatozó erdők rózsafája,
Csillogó tavak békiűd kékje
S minden Szépség, mi távolba térve
Szivembe férne, szivemben élne.

A csábos, kápráztató köd helyett
Szebb a boldogító szép valóság.
Hőmezők szikrázó bársonyándl
Mi csillogóbb, nyakad meleg hava?
Bődítő erdők rózsafájándl
Illatozóbb ajkad hamvas szirma
S kéklő tavak színét csak szemednek
Ragyogó-mély kéksége tompítja.

Miért vágyik lelkem messze délre...?
Mikor szebb hőmezőn pihenhet ajkam,
Melegebb rózsá illatát szivhatom
S a legszebb két tó verőfényének
Hódolhat boldogan büszke fejem.

Vágyrobbontó képek tarka színei
Ne kísértsetek, magamra hagyjatok!

Én vakmerő havasi bolyongó!
Lélekvesztő, csillogó havason
Utatvesztve futkos szomjas ajkam
S nincs út, nincs hang, segélythozó utas...!
Csak szikrázó, végtelen hőmező.
Kétségbe esve, de im, sorsommal
Már végleg megbékülve, megadón
Omlók le szent Havasom illatos,
Szűzi havára.

Nincs már hatalma rajtam idegen
Szépnek... Havas mezőn holt-hidegen
Lették idegenbe szóló vágyam,
Ordások szedték szét, ugy — éjfél tájban.

Lázár Lajos

könyvkereskedése megnyílt.

Feketesas-utca 17. szám.

MESSEVILÁG.

Szerkeszti: KELEMEN ANDOR.

NYILJ KI, RÓZSABIMBÓ.

Zöld a határ
Kandit is már
A virág a réten,
Ingó-ringó
Rózsabimbó
Kis kertünk ölében.

Nem is akad
Ha kihasad
Párja messzi földön,
A kis Klára
Lesi-várja
Hogy már kifejlődjön.

Illatával
Mosolyával
Megtölti a lelket,
Bokor alján
A csalogány
Neki énekelget.

Hogyha kihajt
Mit csinálsz majd
Vele kicsi szentem?
Hajnalkákból
Boglárkákból
Koszorút kötöttem.

Reggel-este
Száz kis lepke
Köszöntgeti játszva,
A kis érben
Száz tündérszem
Mintha rávigyázna!

Leszakitom,
Odafonom
Lágyan közepébe,
Anyá sirját
Lepje virág
Pünkösdi reggelére

ANDOR BÁCSI.

Engedellen fakatona.

A fakatona a sublót tetején silbakolt, a csikos faköpönyeg előtt, ahová Pistika állította. El nem mozdult helyéről órákhozott, pedig már megunhatta az álldogálást s egy zöld légy egészen az orráig merészkedett.

— Zsin — cin, — ott bongott — muzsikált a katoná orra alatt, felszállt a vállára is, de a fakatona őt állt feszesen tovább, keményen maga elé nézve.

Még egy nagy cifra könyv hevert a sublót tetején, a fakatona mellett, tarka-barka képekkel azon az oldalon, ahol éppen nyitva felejtették. A tarka képen babák ugráltak, fogócskázta, némelyik ki is nyújtotta a kezét, — legalább úgy tetszett mindez a fakatonának. Mások játszani hívták, — de a fakatona el nem mozdult helyéről semmiért se.

Este rendesen bejött Pistika, tett-vett az asztalon, szekrényeken, olyankor elővette a fakatonát is, ráültette egy bozontos mackó nyakára, vagy gurigáztatta cifra taljigán.

— Légy rendes mindig, kis katonám — mondógatta, — úgy illik mindig jó kis fakatonának. — Mert beszélt is hozzá Pistika, vagy képeket mutatott neki nagy könyvekből s a fakatona kedvére kimulatatta magát, mire a sublótra visszakerült.

Néha elfelejtkezett róla Pistika. Olyankor, ha egy öreg néniel jött be ebédután, meg két kis leánnyal. Ilyenkor könyveket, tintát, papírost vettek elő, Pistika irt és olvasott. A fakatona nem unta ezt se, mulattatták roppant az olvasmányok. Megtudta, hogy az év hány hónapból áll, a hónapokban hetek vannak és hogy hány napja van egy eszendőnek. Később már azt is, hogy nem csak a szobából áll a világ, künn tavasz szokott lenni, tél, nyár, ősz, azért, hogy kijátszhassa magát a sok gyerek, akik akkorák éppen, mint Pistika.

Ez mind szörnyen tetszett a fakatonának. Hitte is,

nem is, de azért nem nevetett rajtuk. Mert fából volt, örökké mereven, katonásan kellett nézni — és sokszor olyan dolgokról olvasott Pistika, amiről tudott maga is. — Trencsén — olvasta egyszer Pistika —, Trencsén székhelye Trencsén vármegyének.

Pistika folytatta tovább a néni és a leánykák előtt, észre sem vette, hogy a fakatona erősen odafüled.

— Trencsén várának romjait ma is láthatjuk közelében. A környéken pedig sok tót lakik, akik játékokat, bábukat készítenek.

— Ez igaz — dobbant nagyot a fakatona szive — és tisztán emlékezett, hogy több kis társával őt is ott faragták.

Misu, egy öreg tót faricskálta ki pettyes bicskájával fenyőfából. Amikor elkészült: körülvette a ház: Dinkó és Gyurkó, Misu gyermekei. Az öltükbe vették, rángatták, cirógatták, fényesítették, puccoválták az attiláját és éjszakára odafektették párnájukra. Azután fehér dobozba rakták puha forgács közé, boltba vitték és így került Pistikához. A fakatonának meleg lett a szive, ahogy visszagondolt. Ettől fogva nagy tisztelettel nézett Pistikára. Még keményebben állt őt, ahogy megparancsolta.

Teltek a napok, multak a hónapok, évek is talán, a rendes kis fakatonáról egyszer csak megfeledkeztek. Délutánonkint, ha bejött a néni és a kis leányok, Pistika helye üresen maradt. Szótlanul ültek ők is, csak a kötötük zörgését hallotta a fakatona. Pistikát iskolába adták, Pistika nagy lett; nem bajlódott azontul senki a fakatonával. Csak a nagy könyv hevert mellette hűsögesen. Lapjai most egyebütt voltak fellapozva. Két piros ruhás bohócra és egy Mikulásra. Ezek már pajkosabbak és lármásabbak voltak, mint a babák és a fakatonát sokszor kigunyolták.

— Miért nem tartasz velünk, te Tóbiás! Maskara vagy már te is, mint mi, nem mondaná rád senki, hogy rendes fakatona. A ruhádat már egészen belepte a por, nem törődnek veled se, akár velünk.

A fakatona végignézett magán. Kék attiláján ujjni volt a por, poros volt puskája is.

A bohócok tovább ugrándoztak, grimaszokat csináltak a katonára s a Mikulás ráöltötte nyelvét.

A fakatona nagy fájdalmat érzett, de azért mozdulatlan maradt a csikos faköpönyeg előtt. Őt állt keményen tovább, mereven maga elé nézve.

Másnap hangos beszéd verődött be a folyosóról. A fakatona csodálkozott. Ilyen hangosan itt évek óta nem beszéltek. Délután újra hallotta a lármát, kevéssel ezután nyílt az ajtó, belépett rajta a néni a két kis leánnyal. Azóta bizony azokból már nagy leány lett. Karonfogva jöttek, mögöttük pedig — nagyot dobbant a szive ekkor a fakatonának, mert mögöttük ott állt Pistika. Szakasztott olyan cifra ruhában volt, mint a katoná, még szebb volt, mert mentéjén a sujtás és a gombok igaziak voltak. Bajusza is volt, nagy lett és erősen megváltozott, hanem azért a fakatona megismerte. Jaj, gondolta boldogan, most egyenesen én-hozzám szalad.

De Pistika nem szaladt a fakatonához, beszélgetett a néniel s a két leánnyal. A katoná tisztán értette is, mit, mert jól odafigyelt.

— Bizony, — beszélte Pistika — ma éjjel indulunk Trencsén felé, veszély fenyegeti a hazát. Sok mindent beszélt még Pistika, hogy betört az ellenség a Kárpátokon, végig sarcolja a tótokat és el akarja venni Trencsént s a felvidéket. Azután bucsuzkodott a családjától. Most tudta meg a fakatona, hogy ez a családja Pistikának.

Pistika mégegyszer körülnézett. — Eimegy — remegett szivszorongva a fakatona — és észre sem vesz. — Pistika meglátta ekkor a fakatonát: — Nini a fakatonám! — cirógatta végig a szemével barátságosan. A fakatona szerette volna elkíáltani magát, de nem tudott megszólalni, csak kis faszívét szorongatta a keserűség.

— Hogy belepte szegénykét a por, — szólalt újra Pistika sajnálkozva, — hajh, — fordult a leánykákhoz — nem háboruzik, mint mi, — ott kifényesednék.

Becsapódott az ajtó, a katonának úgy tetszett,

hogy örökre egyedül maradt. Végig pillantott mégegyszer magán: állig befödte a por, a cifra atillájából nem látszott ki egy szögletecske. A fakatona nehéz keserűséget érzett. De lehet, hogy érzett egyebet is, fájdalom, nagy szomorúságot, mert biztosan haza gondolt Trencsénre, ahol készítették. Misura, is veszélyben foroghat Gyurkóval, Darinkával, akik párnájukra fektették sokszor és napjában annyiszor fényesítették az atilláját. A rendes kis katona hirtelen kihuzta magát, még feszebbre, elhagyta az őrhelyét és megindult kemény lépésekkel a sublót tetején.

*

— Ez a kis fakatona rendetlenkedett biztosan, azért esett le a sublót tetejéről. Ezt már az öreg néni dunnyogta másnap, mikor összetörve megtalálta a székek alatt a fakatonát.

Andor bácsi.

Változás.

A papírárok legutóbbi száz százalékos emelkedése és a lap nyomdai előállítási árának száz százalékos meghaladó drágulása következtében abba a kényszerhelyzetbe jutottunk, hogy lapunk előfizetési árát a többi lapok mintájára száz százalékkal emeljük. Tekintettel azonban keresztény, magyar közönségünk súlyos gazdasági helyzetére, ezt oly módon igyekeztünk megoldani, hogy az emeléssel ne rójunk újabb terhet pártfogó közönségünk vállaira. Ezért meghagytuk az eddigi előfizetési árakat és a havonként négyszeri megjelenésről áttértünk a havonként kétszer való megjelenésre. Ezáltal súlyos erkölcsi áldozatot hoztunk, azonban hisszük, hogy

a közönség megértő támogatása mellett az erre kényszerítő nehézségeket rövidesen legyőzhetjük. — Lapunk tehát augusztus 1.-ével kezdődőleg minden hó 1.-én és 15.-én jelenik meg.

Az UJ ÉLET kiadóhivatala.

Uj előfizetési negyedév. Augusztus 15.-ével lejárt a második előfizetési negyedév is. Azon előfizetőinket, kiknek előfizetésük lejárt, ugyszintén azokat, akik még a múlt negyedév előfizetési díjakat sem küldötték be, kérjük előfizetéseik sürgős megújítására és az előfizetési díjak pontos beküldésére.

Az UJ ÉLET kiadóhivatala.

Akarj!

Próbáltál-e már magadba nézni?

A szívedbe, a lelkedbe mélyen? Próbáltad-e megfejteni Életed ezer, mélységes titkát? Átfutottál-e minden lehetőséget, megmérted-e, ami a legkevesebb benned, az igazi Értéket, megismerted-e, ami a legtöbb, — így nagybetűvel — a Bűnt?

Mért a legtöbb a Bűn tebenned, aki gyáván, bután, magadfosztottan kullogsz a hétköznapok után, aki olcsó örömmel beszenyved a Vasárnapot, aki nem jegyzel fel semmit és mindent, mindent elfelejtesz!

Aki a legkisebb jóban is újabb jónak jöttét várrod . . . akít megejtene az évszakokkal ujló, évekkel muló, meg-megszakadó vágyak . . .

Aki egyre mélyebbre süllyedsz és sohasem emelkedsz fel a mindent átfogó Jóság csúcsaira . . .

Aki vakon és kishitűen éled napjaidat, aki véges meghatározással sokatérőnek hiszed azt, aminek mitsem érő, üres, szertefoszló szavak adtak értéket . . .

Aki nem tudod, hogy mit ér, amivel az Életbe léptél, aki kötelességet nem ismersz se magaddal, se másval szemben . . . aki jogosulatlanul jogokat ítélz mindig magadnak . . .

Benned, aki azt hiszed, hogy a magadé vagy; aki odaadod másnak az éned; aki visszavonulsz, vagy éled az Életet úgy, mint a többi! . . .

Aki mindig, minden alakban, a jó és rossz Sors valamennyi fázisában hiányt érezel, aki örök elége-

detlen vagy s szerencsétlennek, kifosztottnak vallod az Életedet . . .

Próbáltál-e magadba nézni?

Ha nem, úgy nézz a szívedbe, a lelkedbe mélyen! . . .

Látni fogod, hogy nincsen arc, melyet már ne láttál volna, nincs érzés, melyet ne éreztél volna, hogy nem jöhet senki . . . semmi . . . mert agyoncsigázott, előrehajszolt lelkedben már mindenki . . . minden múlt . . .

Észedbe fog jutni, hogy te hoztad az Idő, a Tér fogalmát, te különböztetted meg a napokat, az évszakokat, a tovatünő éveket s nem fogsz többé gyáván, bután, magadfosztottan utánuk kullogni, hanem új hittel eléjük vágsz majd . . .

. . . Mert rájössz arra is, hogy a legkevesebb ugyan, de igenis van benned valami Szent, valami természetfölötti: az Akarat. Az igazi Érték, a legkevesebb benned, de ebből elég amyi, hogy megvan . . .

És senki sem kell figyelmeztessen arra, hogy Sorsod, Életed kovácsa vagy. Hogy akarj, elindulj, megteremtsd a Jövőt, a tiedet, mindenkiét! . . .

És talán senki sem kell figyelmeztessen arra sem, hogy le ne téri, ne hallgass senkire, csak arra, ami törvény benned, amit a szíved diktál! . . .

Mert senkitől sem várhatsz semmit, mert benned van minden és mert egyedül rajtad áll, hogy elérd a boldogulást, a Boldogságot!

Nézz magadba . . . mélyen . . . akarj s tied a Jövő!

Szamos.

Az öreg Szeged.

Mulatóhelyek és egyebek.

Ira: Cserzy Mihály (Folytatás.)

(29) Mulatni pedig leginkább cigány mellett szeret. Ennek is odaadja az utolsó fillérét is, ha kedve szerint muzsikál. Az ilyen embert a cigány *lúcsó*-nak, „jó vendég“-nek nevezi. A régi világban nagyon sokszor megtörtént, hogy a mulató ember éjfél után minden „száraz fát döngölőnek“ száz forintost ragasztott a homlokára és úgy huzatta a legkedvesebb nótáját. A pénzhez addig nem volt szabad hozzányulni a cigánynak, amíg az le nem esett. Ekkor is a szájával kellett tartani és úgy muzsikálni. Viszont akadtak italtól megkótyagosodott emberek (mert a bortól, pálinkától előbb-utóbb megkótyagosodik, sőt végérvényesen meg is zavarodik az elme — ezért is ajánlatos attól még is távolodni —), hogy „széles jó kedviükben“, mikor már nem az ember, hanem a szesz parancsolt, fát felé fordították a cigányokat és úgy huzatták velük a nótát. Vagy az asztal alá kergették őket és onnan kellett „hangot adni“, addig, míg nem rikkantott a vendég, hogy — *ács!* . . . Ő pedig ezalatt „lerámolta“ az asztalt. Ami annyit jelentett, hogy ami borosüveg, pohár, gyufatartó, kávéscsésze, kis tányér és a piritós-fokhagymás kenyér elfogyasztása után ottmaradt nagytányér volt az asztal tetején, azt a terítőnek egy goromba megrántásával lesöpörte az asztról. És ha tökéletesen meg volt örülve, akkor tetejébe a mennyezetről lelógó petróleum-lámpát is leütötte. Külvárosi kocsmákban nem ritka eset volt az ilyen. És az volt benne a legérdekesebb, hogy mind ezekhez jó képet kellett vágni a kocsmárosnak és nagy készséggel eltakarítani az álmos cseléddel a cserepeket, üvegdarabokat, az asztra tiszta terítőt tenni, borral, borospohárral együtt, hogy reggelig még egyszer-kétszer megismétlődjön a „hecc“. Mert csak „hecc“-nek minősítették az efajta komizságot az emberek és maga a vendéglős is, aki természetesen, hogy ilyen esetben „duplán fogatta a krétáját“.

Az ilyen durva hengegések persze ritkaságszámba mentek. A reudes napi mulatozás más formában intéződött el, amiről szintén aligha van tudomása a mai, zödéltben okosabb ifjúságnak, kik piccoló *kapuciner* vagy *fekete* és annál több pohár víz mellett fosztják meg magukat — egészségük rovására — az üdítő éjjeli alvástól. (Ezért nem ismeri a mai fiatalság a napnak leggyönyörűbb szakát: a kellemes, szelid és illatos korareggelt.) Az emberek legtöbbször meg volt a szokott vendéglője vagy kiskocsmája, ahová estenden ellátogatott egy *spriccerre*. Az ifjúságnak leginkább olyan kiskocsmája volt, ahol a bormérő lánya szolgálta föl csillogó pohárban az italt egy-egy kedves tekintet kíséretében. Persze, hogy ez a bor jobban ízlett, mint amit öreg, tubákos kocsmáros vagy álmos kocsmárosné szolgált föl.

A spriccerből néha kettő lett, néha három is. Aztán ha hajlandóság mutatkozott az egyazon asztal körül ülő ösmerősöknél a „kimaradás“-ra, akkor valamelyikük megzörgette a pohár fenekével az asztalt s vagy a hüvelykujjával jelezte (ott, ahol értették ezt a jeladást), vagy szóval adta tudomására a kocsmárosnak:

— Egy liter bort!

A vendégeit ösmerő kocsmáros ebből megértette az emberek szándékát és a liter bor mellé annyi borospoharat vitt, amennyien egy társaságban voltak. És megkezdődött a *fejtibe-ivás*. Ez is ösmeretlen fogalom már a mai kocsmabárázó emberek előtt. Annyit jelentett, hogy a koccintás után mindenki egyformán

ivott, a nóta vége pedig az lett, hogy az összes költséget annyi részre osztották, ahányan voltak és kiki a maga „fejét“ fizette meg. Ennek másnap rendszerint fejfájás, „katzenjammer“ és naplopás lett a következménye. Így lett megrögzött szokássá a hétfői „blaurmóntág“ és az ugynevezett „szent-heverdel-nap“, amikor, különösen az iparoslegények, szívesen elmentek volna a „dolog temetésére“.

Nagyobb „kirugások a hámból“ névnapok alkalmával, március 15-én, Haviboldogasszony napján, továbbá Kossuth Lajos emlékére Lajos napján történtek. József, Sándor, György, Mihály és András napok után sok „garos“ embert lehetett találni a városban, kilk hálással, savanyu tüdővel, káposztalevessel és, ami a fő: sörítállal „kurálták“ magukat, olykor alapos kál-látóval fejezván be a „másnaposságot“ és a „kalap alatt való hálást“. Havibucukon minden rangosabb alsóvárosi háznál főtt a jó ebéd, csirkepaprikás csipettel, sült a kaposlepeny, almásrétes és jóelőre készen várta a vendégeket az uborkalé. A csöveskukorica néhol egész üsttel főtt.

(Folyt. köv.)

Szerkesztői üzenetek.

Szejké P. I. A lapot küldjük. A közölhető verseket hozzuk. Az eddig megjelenteknek utána érdeklődhetsz a budapesti kiadóhivatalban. „Kuczy“. Beküldött kéziratok ezuttal nem váltak be. Jobbakat várunk. Lila. Versei — versek; reméljük, költeményeket is kapunk még onnan. M. Gy. Nem váltak be. Technikájuk kiforratlan. T. J. Fenti üzenet önnek is szól. T. P. Gy. Nem közölhető. B. L. Keszthely. Kézirataidat megkaptuk, köszönjük. Kéréseddel fordulj bizalommal a budapesti Szerkezethez.

Főszerkesztő KOLOSVÁRY-BORCSA MIHÁLY.

Felelős szerkesztő: FETTER GYULA.

Felelős kiadó: CSANÁDY GYÖRGY.

Budapesti szerkesztőség és kiadóhivatal: IV. Deák-tér 1., II. e.

KORZÓ-MOZI

Telefon: Igazg. 455. pénztár 11-85.

Augusztus hó 21., 22., 23. és 24-én.

A repülő lovas.

Kalandor dráma.

3 részben. 25 felvonásban.

Augusztus 25., 26. és 27-én.

Kaliforniai véredek.

Egy milliárdos örökség története 4 rész. 32 felv.

I. és II. rész, 16 felvonásban egyszerre.

Augusztus 28. és 29-én.

Két magyar szenzáció!

SENKI FIA

Szerelmi játék 4 felvonásban.

Az árendás zsidó.

Népszínmű 4 felvonásban.

Augusztus 30. és 31-én.

Az éjszaka rejtelméi.

Dráma 6 felvonásban.

A halál hidja.

Bűnügyi történet 6 felv.

Szeptember 1., 2. és 3-án.

Kaliforniai véredek.

III-IV. rész, 16 felvonásban.

Előadások: Vasár- és ünnepnap 3, 5, 7 és 9, a többi napokon 6 és 9 órákor lesznek.

Egyetemi hallgatóknak

10% áronedmény a hirdetési árakból!

Elsőrendű harisnyák,
zoknik, nyakkendők.
Pamut, cérna és fonál-
árakban különleges-
ségek. Versenyárak.

Iskola-u. 25. Geigner
harisnya- és pamutüzlete.

Könyvszenzáció!

Dr. BIRÓ VENCEL
KÖNYVE:

Erdély követei
a portán.

== Kapható: ==
ENDRÉNYI IMRE
könyvkereskedésében.

Tudományos értékű
élvezetes olvasmány

BELVÁROSI MOZI

Telefonszámok:

Igazgatóság 258
Pénztár 582

Augusztus 21., 22. Hétfőn és kedden

I hold leánya.

Egy bátor leány kalandjai egy afri-
kai dzsungelben. Szenzációs attrak-
ciók, érdekfeszítő tropikus történet.
Főszerepben: MÁRIA WALCAMP.

I. rész: **Aki inkább meghal, de
asszonyt el nem árul.**

II. rész: **A hőselekkü leány.**
Mindkét rész egy előadásban.

Előadások 6, 9 órakor.

Szerdán és csütörtökön

A hold leánya.

III. és IV. rész egy előadásban.

III. rész: **Diadalmas hazatérés.**

IV. rész: **Ujra a pokol fergete-
gében.**

Főszerepben: MÁRIA WALCAMP.

Előadások 6 és 9 órakor.

Pénteken és szombaton

Ártatlanság hatalma.

Regényes történet egy leányról, aki
ártatlanságával megjavította a vas-
öklű, pénzhajhász, tigrislekkü fér-
fiakat. 6 felvonásban.

Főszereplők: MILDRED HARRIS
CHAPLIN és WILLIAM STOVEL.

Azonkívül:

Pintó a seriff leánya.

Regényes történet egy cowgirlörés,
annak öt apjáról. 6 felvonásban.

Főszerepben: MÁBEL NORMAND.

Augusztus 27-én, vasárnap

Végző.

Színészdrama 4 felvonásban.

Szereplők: Moinár Aranka, Jan-
kowszky Mara, Kürthy József, Fer-
dinánd Bonn, Hajdu József, Pártos
Gusztáv és Pinter Imre.

Azonkívül: **ÉG A CIRKUSZ.**

KANSZ ÉTTERMÉBEN

(Belvárosi Mozi emelet)

Izletes ételek,
zóna reggelik,

állandóan frissen csapolt
Udvari sör.

Állami tisztviselőknak, egyetemi
hallgatóknak és nemzeti hadsereg-
beli tiszteknek fölttes kedvezmény.

Tisztelőfel: **BERNÁTH JÓZSEF** Üzletvezető.

„FUTURA“ KIRENDELTSÉGE

Szeged, Tisza Lajos-körút 43. Tele-
fon 7—95. — Vesz mindenféle ter-
ményt, rozsot, búzát, gyapjút stb.
Raktáron tartunk legolcsóbb napi
árakon mindenféle mezőgazdasági
gépet és eszközt.

IDEGEN PÉNZNEMEK

vétele és
eladása!

**Károlyi-utcai Bank- és
Pénzügyi Üzlet**

Felvetőház-utca 8. és Károlyi-u.

Telefon: 978. szarni (Bejelentő hivatal hátsó).

Elsőrendű úri szabóság

Pontos kiszolgálás. — Szegénysorsu
egyetemi hallgatók részére
árkedvezmény.

Szövetek állandóan raktáron.

Piskolty Károly uriszabó
Szeged, Zrínyi-utca 14., I. em.

LEGJOBB

svájci órák, arany, ezüst és
doublé ékszerek, gramofon-
hanglemez, öngyújtó, gyuj-
tókó, zseblámpa-elem a leg-
olcsóbb árakban! Columbia, Favorita
lemezek főraktára. Tört aranyat, stb.
legmagasabb áron veszek.

Tóth József műorás Szeged, Koltseu-utca